

Časopis moravsko-slovenského pomezí

Bílé Karpáty

1/2009

Z obsahu:

- * Muzika mi šla nejlíp, tak hraju na cimbál * Vzkříšení Dřevojaneky
- * Půda pro smrč? * Boj o Kútky pokračuje

Genius loci

Kdysi dávno jsem trávil čas na přednáškách o architektuře, její historii, sem tam nám páni profesori řekli i něco o umění či archeologii. Občas vyslovili i slova, která v žádných skriptech nebyla. Vyslovovali je opatrně, jakoby s úctou, byli by rádi, kdybychom my, studenti, uvěřili, že vědí, o čem mluví. Nikdy nám ale ten termín nevysvětlili. Že na to prý přijdeme sami. Ta magická slova byla GENIUS LOCI.

Nedávno se tato slova objevila i na stránkách našeho časopisu, vyřkl je moudrý člověk, znalý krajiny Bílých Karpat, její historie. Nějaký genius tady být musí, když to říká on, řekla jsem si. A tak jsem ho začala hledat. Samozřejmě bych mohla hledat ve slovnících cizích slov, ve spisech teoretiků architektury či urbanismu. Ale já raději hledám v krajině, venku, v lese nebo třeba i na náměstí. Zkoušela jsem to tedy všude, kde je alespoň trochu života. Sem tam nějaký genius na mě dýchl, jak ale poznat, že je to ten pravý? To nevím, nepoznám to. A tak mě klidně můžete podezřívát z toho, že jsem si následující řádky prostě vymyslela.

Řadu let jsem žila v centru Uherského Hradiště. Je to malé, milé městečko, žádné architektonické drama, nad kterým se člověku tají dech, tu nezažijete. Trvá to několik let, než člověk pochopí jeho atmosféru. Než se setká s tím hradištským geniem loci. Kdo si myslí, že jej potká v nočních ulicích během Letní filmové školy, je na hlubokém omylu. To je Hradiště plné lidí, hluku, nezvyklého ruchu... Duch se schová, zmizí. Až teprve o posledním dnu filmové školy odněkud vystrčí nos a opatrně začmouchá. Lidí ubývá a náš genius se pomalíčku roztahuje na náměstí. Až jej celé

zalehne, vzduch tu nepatrně zhoustne a vše se zpomalí. Stačí ale, aby se život zas rozproudil trochu víc, bleskově někam zalezne, nejspíš do farské zahrady a uždibuje tu z misek, nachystaných pro toulavé kočky.

Ale Hradiště je město, prostor, vytvořený generacemi lidských rukou. Může takový duch vůbec existovat v krajině ovlivněné člověkem, ale přesto pořád své, přírodní a svobodné? Myslím, že ano. Ale Bílé Karpaty jsou zvláštní. Nemají jednoho ducha, jednoho genia loci. Jejich kouty jsou tak rozdílné, že je osídlil hned celý klan větších či menších géníů. Potkat je můžete všude.

Už se vám stalo, že jste za letního vedra šli na Bošáčkách po polní cestě, nikde nikdo, a ve vzduchu, jakoby odnikud, jste zaslechli zvonění kosy? To nebyla smrtka, ta si kosu nenaklepává. Nebo na Valašském jarmaku náhle jeden z čertů blyskl očima, v tu ránu se zdál o hlavu vyšší než všichni ostatní a jeho smích byl tak nějak příliš čertovský? Hodně zvláštní je pitínský géníus. Sedává ve strání s rýsovacím prknem, tužku za uchem, a očima přeměřuje smyčku železnice, obklopující Pitín kolem dokola. Ano, Pitínu jeho ducha vtiskli stavitelé, budoucí Vlárskou dráhu. A tak místní genius, chudák, bude až do konce věků celou tu smyčku přepočítávat a přeměřovat, a přemýšlet, jestli by se to nedalo postavit ještě líp. Inu, inženýr.

Nejvíc se mi líbí horňácký géníus. Je tak trochu potměšilý – ostatně jako všichni. Za krásného letního rána se natáhne a zalehne hranice Horňácka kolem dokola. A na každého Horňáka, který tudy projde, přilepí vlákno pouta k rodné hroudě. A jak ten Horňák jde, pořád dál a dál, vlákno se natahuje a napíná, jako guma od trenýrek, až je to napětí prostě neudržitelné a genius si svého Horňáka přitáhne zpět. Proto Horňáci pořád někam chodí, do Poysdorfu, do Vídně a nebo i jinam. Ne vždycky dojdou tam, kam chtějí, ale vždycky se vrátí zpátky.

Ostatně tuto schopnost lepit si vlákna vzpomínek na nás, toulavé lidi, má každý genius loci. A jak se pohybujeme po zeměkouli, omotáváme ji těmi vlákny, která nás stále stahují zpět. Nutí nás se otáčet a hledat, co že je na tom druhém konci, co to popotahuje a škube, vysílá signály: „Tak už se otoč a pojď zpátky, kde se pořád touláš?“

Některé věci jsou z dálky vidět lépe než zblízka. Člověku často pomůže odstup a nadhled, aby pochopil to, co je někdy k nepochopení. A tak vidíme na konci těch vláken krajinu tak neobyčejnou a vzácnou, jaká nikde jinde není. Tu jedinečnost nevytváří jen příroda a lidi, kteří v ní žijí, přírodu i člověka stále ještě můžete najít v té či oné podobě po celé zeměkouli. Tu jedinečnost vytváří právě ten neviditelný duch, to tajemné a neuchopitelné, to, čemu já říkám genius loci.

Jana Hajduchová

Obsah:

ÚVODNÍK	
Genius loci	1
NÁŠ ROZHOVOR	
Muzika mi šla nejlíp, tak hraju na cimbál	2–3
AKCE V BÍLÝCH KARPATECH / AKCIE V BIELYCH KARPATOCH	
Vzkříšení Dřevojaneky	4
Akce v Bílých Karpatech červen–září 2009	4
Apríl v Praze	5
10. Bielokarpatská konferencia	5
UČÍME SE OD MALA	
Zelená planeta	6
Pohádka o smutnéj oskoruši	7
Tebe	7
NAŠE MIKROREGIONY	
Mikroregion Bojkovsko	8
OBCE BÍLÝCH KARPAT	
Radějov	9
RECENZE	
Louky Bílých Karpat pokřtěny	10
Louky Bílých Karpat	10
Zahrajte ně, Majstre...	11
Žltáčik zanovátový – obeť prílišného využívania trávnych porastov?	12
Posviacka Božej muky v Lopeníku	13
SPRÁVY ZO SPRÁVY / ZPRÁVY ZE SPRÁVY	
Bielokarpatské lesy	14
Upozornění pro majitele pozemků v národních přírodních rezervacích a památkách	15
Půda pro smrk?	15
PORTRÉT	
Vladimír Úlehla	16
NĚCO Z KULTURY	
Proměny dožínkových slavností	17
KAUZA	
Boj o oboru pokračuje	18–19
POLE NEORANÉ	
Pšenice dvouzrnka	20
ČESKO-SLOVENSKÝ SLOVNÍČEK	
Lidské tělo	21
O tradici ovocnářství je v Bílých Karpatech zájem	21
POHÁDKA	
Jedna bajka – tři konce	22
PRO CHYTRÉ DĚTI	23

Muzika mi šla nejlíp, tak hraju na cimbál

Magdalena Múčková

Magdalena Múčková je aktivní na některých folklorních frontách a její jméno musí znát snad každý milovník folkloru. Nejen že sestavuje a moderuje folklorní pořady pro Českou televizi, televizi Noe v Ostravě a pro Český rozhlas Brno a Praha, je také členkou programové rady Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice, vedoucí strážnické cimbálové muziky Danaj, učí cimbál na Základní umělecké škole ve Veselí nad Moravou. A kromě toho má ještě rodinu, dům, zahradu a penzion...

Bydlíte v Hroznové Lhotě. Žijete tam od svého narození?

Ne, narodila jsem se ve Slavičíně v roce 1968, ale později jsme se s rodinou přestěhovali do Hodonína, protože v Hroznové Lhotě – odkud pocházel tatínek – naši neměli bydlení. Tak jsem vyrůstala v paneláku a do Hroznové Lhoty, do místa, kde teď bydlím, jsem roky z donucení jezdila pracovat. Moc mě nebavilo brzo ráno v sobotu vyrazit „na výlet do Lhoty“ a v duchu otcova hesla „hlavně aby se nic neděláním nezkrátily žíly“ přeložit hromadu cihel na jedno

místo a pak za tři měsíce je přeložit zpátky. Ten kraj mi nic neřikal. Bavila mě muzika, která mi suplovala skoro celý duchovní obzor.

Zajímavé ale je, že po dvaceti letech ve velkoměstech jsme s manželem zjistili, že nejsme typy lidí, kteří se mohou přestěhovat úplně kamkoliv a že nám ten náš kraj strašně chybí. Tak jsme se moc rádi vrátili na „mlatevňu“ v Hroznové Lhotě, kterou jsem dostala od rodičů věnem a upravili jako dům. A musím říct, že bych odsud už opravdu neodešla. Je to asi genius loci toho místa samotného, kde žil můj pradědeček – moravský malíř Joža Uprka. Nezakládám si na tom, že jsem jeho rodina, ale chápu ty lidi, kteří z místa, kde žijí, nedokážou odejít nebo když mají odejít, tak je to s velkým vnitřním bolením.

Odkud vlastně váš vztah ke zdejšímu folkloru pochází?

Moje maminka pochází z Bojkovic a společně s Jitkou Hrbáčovou, manželkou Martina Hrbáče, tancovaly v souboru při uherskobrodské dvanáctiletce. K lidové muzice mě ale přivedl hlavně můj tatínek, Jan Uprka, sám aktivní muzikant. A ten jeho vztah zase vyrůstal z prostředí, ve kterém žil. Už jeho děda Joža Uprka měl

rád muziku a kraj, ve kterém se rozhodl žít a pracovat. Sám byl sedlák, takový pokrokový, který včelařil, měl skleníky, vozil si z Egypta pomerančovníky, měl už tehdy cypřiše a jiné rostliny, které tehdy ještě zde nebyly známé. On měl rád tu půdu a to místo, kde je. Také jeho syn Jan, tatínek mého otce, byl akademický malíř i aktivní muzikant. Ještě za dob mého tatínka se na místě, kde bydlíme, každou neděli konaly besedy „Pod orechem“, kde se hrálo a zpívalo. Kdo chtěl přijít, tak se přidal nebo poslouchal.

A můj vztah k folkloru vznikl tím, že se našel po dědovi malý cimbálek. Tak ho otec dosmýčl domů a řekl: „Na to se budeš učit hrát“. A bylo. Dnes jsem za to jeho rozhodnutí moc ráda, možná také proto, že jsem měla velké štěstí na učitele. Než jsem se dostala na brněnskou konzervatoř, tatínek jezdil se mnou každý pátek do nedalekého Holíče do Lidové školy umění, kde na cimbál vyučoval jeden Róm, pan Ľudovít Daniel. Ten mě přivedl k tomu nástroji tak, že mě hrát bavilo a na každou hodinu jsem se těšila. Díky němu umím to, co umím. No a protože neumím matiku, šla jsem na konzervatoř do Brna... Pak, už za studií, jsem začala hrát na cimbál a zpívat v Brněnském rozhlasovém orchestru lidových nástrojů (BROLN).

Připravila jste kompletní reprint Úlehlova díla Živá píseň. Co vám ty lidové písničky dávají?

O Úlehlově Živé písni se říká, a teď budu trochu rouhavá, že je to strážnická

Cimbálová muzika Danaj

bible. Domnívám se, že každý muzikant by opravdu tu knížku měl mít. Prof. Úlehla coby botanik tady snad vůbec poprvé upozorňuje na ‚ekologii písňě‘, na analogii s ekologií rostlin. To je moc zajímavé, stejně jako zpěvník 250 písniček, který je součástí Živé písňě.

Dnes to srovnání s kytičkami pokulhává. Botanici jsou na tom o trochu lépe, myslím si. V Bílých Karpatech se ještě pořád dá najít něco, o čem nevědí nebo co je překvapuje. Dnes už ale těžko najdeme člověka, který si zpívá při sečení trávy, pasení krav, ovcí nebo koní. Také dnes už zřídka narazíte na pamětníka se zásobou neznámých písniček. Dnešní folklor je převážně jevištní záležitostí, jde pouze o zpracování poznaného. Tomu se říká folklorismus.

Jinak jsem osobně zastáncem spíše tradiční cesty. Snažím se pracovat s písničkou tak, aby nezanikla její původní krása. Experimenty posunovat ji do jiných žánrů mě nelákají.

Takže pro vás žádný Čechomor?

Já tím nepohrdám. Oceňuji, že díky jejich modernímu zpracování se lidová písnička pravděpodobně dostane k většímu množství uší, které by si ji v podání cimbalovky třeba nikdy neposlechly. Více si ale vážím Vlasty Redla, písničkáře, který tu lidovou písničku taky dělá elektricky s bicími. V jeho muzice ale pořád cítím její podstatu.

Co přesně obnáší vaše práce na rozhlasových pořadech?

Mám pravidelný pořad na stanici Český rozhlas Brno v úterý podvečer od půl šesté do šesti hodin, který připravuji celý. Naštěstí nemusím sedět v Brně, ačkoliv tam jezdím minimálně jednou týdně, abych se podívala, prohrabala staré zvukové archivy, které na CD nejsou. Jinak mám docela velkou diskografii doma.

Takže ta práce znamená, že si sednu doma k počítači, rozhodnu, že dneska budu psát o písničkách z přírody, představím nějaké nové CD nebo připomenu muzikantské výročí, udělám si nějakou tematickou linku slovní, která lidem přiblíží, co jsou to za písňě, kdo bude zpívat a tak dále, a vyberu příslušné písničky tak, aby měl pořad hlavu a patu. Pak to jedu do Brna natočit do mikrofonu a vysílá se to.

Když se díváte na jednotlivé zdejší regiony, máte silnější vazbu k jednomu z nich?

Magdalena Můčková u cimbalu

To je jasné. Naše rodina, a po etnografické stránce i obec Hroznová Lhota, vždycky inklinovala spíše k Horňácku. Už Joža Uprka se snažil staré hudce vzkráslit navzdory tlaku dechovky. Nejtradičtěji a nejarchaičtěji hráli vždycky na Horňácku, takže zval horňácké hudce, a horňácký repertoár se pak už v rodině dědil.

Stejně kouzlo ale mají písničky strážnické, kterým se s muzikou Danaj věnujeme primárně. Myslím, že kdyby tuto otázku dostal Valach, řekne, že nejpěknější písničky jsou ty Valašské, Podlužák by zas dal nejspíš přednost vrtěným.

Do jaké míry se podílíte na místních folklorních slavnostech?

Jsem v úzké dramaturgické skupině Strážnických slavností, což je největší a nejstarší folklorní festival ve střední Evropě. Přiznávám se, že posledních několik let už nejsem ani pravidelným návštěvníkem Horňáckých slavností. Ty se staly takovou nálepkou politiků a známých osobností, kteří se jednou za rok vyrazí ukázat na Horňácko.

A co říkáte na ty zábavné večery, svatby atd., kde lidé sedí u vína nebo piva, vykládají si a v pozadí hraje cimbalka téměř bez povšimnutí? Nevadí to muzikantům?

Každý muzikant si touto školou projde. Na jednu stranu je na takové

příležitosti prostor na to, aby si muzika zahrála pro sebe. Písničky, které těší ji samotnou. Což je mnohdy příjemnější než sice dobře zaplacené, ale za večer třeba třikrát hrané Vínečko bílé.

Já mám v tomto s mojí muzikou docela štěstí. Kamarády muzikanty život zavál daleko od Strážnice (jeden bydlí a pracuje ve Vídni, druhý v Bratislavě, třetí v Jihlavě), každý si buduje svoji kariéru a není tedy na příjmech z muziky existenčně závislý. Sjíždíme se každých 14 dní na zkoušky a když už se do toho víkendů treť nějaké hraní, rádi si jdeme v celé desetičlenné sestavě zahrát. A za naši 21leté existenci si nás zvou takoví, kteří chtějí právě Danaj, a nestane se tedy, že hrajeme ‚do prázdna‘. Samozřejmě se občas vzhledem k menšímu prostoru nebo omezeným financím podaří i hraní v menších sestavách, ale i tehdy je to pro posluchače, kteří mají chuť poslouchat nebo večer prozpívat.

Hrajete i něco jiného než folklor?

Pokud myslíte muziku, pak velice sporadicky. Při práci s dětmi je samozřejmě nechám nahlédnout také do tajů muziky jiné. Například barokní muzika hraná dřevěnými paličkami zní na cimbalu kouzelně. A málokdo ví, že cimbal jako nástroj učaroval třeba Igoru Stravinskému. Ovšem folklor je folklor.

Jan W. Jongepier

Vzkříšení Dřevojanky

V Korytné nezhálíme a tak jsme na podzim roku 2003 začali s obnovou bývalé obecní pastviny Dřevojanky, která byla přes 20 let bez jakékoliv údržby.

Lokalita Dřevojanka je dle pověsti pojmenována po jednom původním osadníkovi, který v lese prý vyráběl koryta, odtud snad taky název Korytná. Leží v sousedství místní přehrady Podsedák.

V minulosti bylo toto místo využíváno jako obecní pastvina, podobně jako přilehlá Poláchová, Zakovářová, Březí a Oráčina. Každé ráno sem obecní pasák Drahami vyháněl všechny dobytek, kozy a ovce. Páslo se zde ještě v osmdesátých letech minulého století. Když se poté od pastvy upustilo, nebyl pozemek nijak udržován a zarostl dřevinným náletem.

Během pěti let se za pomoci občanského sdružení Jasenka podařilo tento krásný kout vzkřísit. Vyčistit ca 3 ha plochy členitého terénu nebylo nijak jednoduché. Připadali jsme si tam jako v pohádce o Šípkové Růžence: samé trní, nedalo se skoro projít. A tak jsme se dali pomoci motorových pil a křovinořezu do práce, místo po místě, keř za keřem. Vzrostlé stromy, převážně duby, hrušky a třešně, jsme ponechali bez zásahu, solitéry do Karpat přece patří. Nálet jsme likvidovali od podzimu do jara, přes léto jsme prováděli ruční sečení a to včetně

otav. Na podzim roku 2006 a 2008 jsme lokalitu přepásli dobyt看em ze sousední pastviny.

Díky pravidelné údržbě zde dnes můžeme najít vzácné rostliny, např. vstavač bledý, vemeník dvoulistý a krušík růžkatý, pod mohutnými duby a třešněmi zde každé jaro kvete lýkovec jedovatý, v hrázích můžete v létě vidět krušík modrofialový a šírolistý, u lesa i vemeník zelenavý, lilie zlatohlávek, plamének vzpřímený a spousta jiných. Na lokalitě nebyl však ještě proveden odborný průzkum flory a fauny.

Aby senám pohodlně na Dřevojanku chodilo, zprůchodnili jsme také zapomenutou obecní cestu Drahy, kde jsme na jaře 2006 vybudovali studánku, kam místní lidé rádi chodí na procházky.

Krajina se mění a my s ní. Snažme se, aby se měnila k lepšímu.

**Martin Štecher
Korytná**

Martin Štecher pracuje ve firmě Bílé Karpaty s.r.o., zabývající se ekologickým zemědělstvím a údržbou krajiny. Od roku 2000 je i dobrovolným strážcem přírody při Správě CHKO Bílé Karpaty.

Akce v Bílých Karpatech červen–září 2009

Hodonínsko

- 14. červen: Blatnice – Hlavní pouť ke cti sv. Antonínka
- 20. červen: Malá Vrbka – Horňácké kosení
- 25.–28. červen: Strážnice – Mezinárodní folklorní festival
- 11. červenec: Javorník – Javornické zpívání
- 17.–19. červenec: Velká nad Veličkou, Kuželov – Horňácké slavnosti (tel. 608 813 592, VrbaA@seznam.cz)
- 2. srpen (od 10 hod.): Tvarožná Lhota – Etnosalaš: hry, dětská řemesla, naučná stezka, táborák (tel. 724 162 265, bkarpaty@c-box.cz)
- 8. srpen: Strážnice, skanzen – Dožínky, ukázky sklizňových prací a dožínkových zvyků
- 22. srpen: Velká nad Veličkou – Ozvěny Horňácka (tel. 608 813 592, VrbaA@seznam.cz)
- 22. srpen: Strážnice – Zarážání hory
- 19.–20. září (od 10 hod.): Tvarožná Lhota – Oskorušobraní: tradiční výroby, jarmark řemesel, vyjíždky na koních (tel. 724 162 265, bkarpaty@c-box.cz)

Uherskohradištsko

- 13. červen: Ostrožská Lhota – Antonínkové sečení
- 19. červen (14 hod.): Hostětín – Den otevřených dveří v pasivním domě Centra Veronica (tel. 572 630 670, renata.boleckova@veronica.cz)
- 20. červen: Lopeník – Jubilejní bilaterální setkání na rozhledně Velký Lopeník
- 4.–5. červenec: Březová – Cyrilometodějská pouť
- 17.–19. červenec: Starý Hrozenkov – Kopaničářské slavnosti (tel. 572 696 111, urad@staryhrozenkov.cz)
- 25. červenec: Vlčnov – Hodové zpívání
- 26. červenec (9 do 16 hod.): Velká Javořina – Setkání Čechů a Slováků
- 27.–31. červenec: Hostětín – Dovolena pro rodiče a děti (tel. 572 630 670, hana.machu@veronica.cz)

- 2.–7. srpen: Hostětín – Tábor pro rodiče s dětmi (tel. 572 630 670, hana.machu@veronica.cz)
- 10.–14. srpen: Hostětín – Letní škola: ekologického pěstování ovocných dřevin (tel. 572 641 855, jana.tesarova@veronica.cz)
- 22. srpen: Dolní Němčí – Dožínky
- 5. září: Dolní Němčí – Vaření trnek a lidový jarmark
- 6. září: Starý Hrozenkov – Hody s dožínkami

Zlínsko

- 19. červen: Brumov, hrad – Bílé Karpaty objektivem Mirka Pindáka a Pavla Meisla: vernisáž výstavy fotografií
- 2.–4. červenec: Valašské Klobouky – Valašské kumštování
- 10.–13. září: Luhačovice – Písní a tancem: mezinárodní festival dětských folklorních souborů (tel. 577 682 220, kultura@lazeluhacovice.cz)

Myjasko

- 18.–21. červen: Myjava – Mezinárodní folklorní festival

Ochranářské tábory

- 4.–10. červenec: Valašské Klobouky – Tradiční kosení orchidejovitých luk v PR Bílé potoky (tel. 577 320 181, kosenka@kosenka.cz)
- 11.–18. červenec: Valašské Klobouky – Tradiční kosení orchidejovitých luk v PR Javorůvky a PP Dobšena (tel. 577 320 181, kosenka@kosenka.cz)
- 25. červenec – 1. srpen: Vrbovce, PP Bučkova jama (tel. 0948/357911, anino@smnd.sk)
- 8.–15. srpen: Červený Kameň, PR Nebrová (tel. 0948/357911, anino@smnd.sk)
- 15.–29. srpen: Trenčianske Bohuslavice – letní tábor Slnko, seno a my II (tel. 0917/631140, drahomir.stano@sopsr.sk)

Apríl v Praze

Na apríla, tedy 1. dubna, se vydal Mikroregion Bílé Karpaty na celodenní prezentaci do centra Prahy na Staroměstské náměstí do Infocentra Czech-Tourismu. Prezentace se uskutečnila „pod křídly“ Regionu Slovácko, který celkově 14denní akci zaštiťoval.

Naši kulturu a folklór nám pomohli představit CM Mladí Bruštíci a skupinka fašancárů ze souboru Javorinka při ZŠ Strání. Byla možnost ochutnat gurmánské speciality našeho regionu, jako jsou straňanské vdolečky, lopenická slanina, dolněmčanské klobásky, chleba se sádlem a cibulí a samozřejmě slivovice.

Vojtěch Vráblík, starosta obce Lopeník, zval na Lopenickou rozhlednu v kostýmu Bílého Karpata, v kroji náš mikroregion prezentovali i starostové z Dolního Němčí a Starého Hrozenkova a já ve starém ženském kroji za obec

Strání. Aktivně se do prezentace zapojili také starostové obcí Strání, Březová a Horní Němčí. Děkuji i jim za výpomoc.

Úspěch u turistů, ale i u pozvaných hostů, byl obrovský. Ze známých osobností se za námi přišli podívat senátorka Jana Juřenčáková a ministr Cyril Svoboda. A kolik rodáků ze Strání i Kopanic se k nám v Praze přihlásilo! I sousedé Slováci, kteří se do Prahy vypravili na fotbal Česko proti Slovensku, byli spokojení, že vidí sousední region.

Děkuji touto cestou Regionu Slovácko, obcím, dětem, které nás úžasně reprezentovali, a taky Radku Bruštíčkovi a jeho pomocníkům, kteří si nad dětmi vzali dozor a

bezvadně je zorganizovali. Rozdali jsme stovky letáčků o našem koutu republiky a cizincům jsme ukázali, že Česko není pouze Praha a okolí, ale je zde spousta dalších míst k objevení. Prezentační výlet do Prahy se opravdu vydařil.

**Barbora Kubíčková
Strání**

Mladí fašancáři v Praze

10. Bielokarpatská konferencia

V polovici októbra tohto roku sa uskutoční v Starom Hrozenkove v poradí jubilejná, už 10. Bielokarpatská konferencia (IV. konferencia Euroregionu Bílé–Biele Karpaty) pod názvom Krajina–Ludia–Hospodárenie v prihraničí Bílých–Bielych Karpát z pohľadu globalizácie, vyludňovania, ponuky a dopytu, verejnej dopravy.

Cieľom konferencie je zistiť, čo sa od konania prvej v roku 1993 podarilo, nepodarilo a čo treba robiť pre ďalší rozvoj prihraničnej oblasti Bílých–Bielych Karpát. Už tradične budú na tejto pracovnej konferencii víťaní zástupcovia národných a regionálnej verejnej správy, regionálni odborníci, miestni aktivisti/lídri, pedagógovia stredných škôl a regionálnych univerzít, miestni podnikatelia, Slovenská agentúra životného prostredia, Agentúra ochrany prírody a krajiny ČR, Štátna ochrana prírody SR atď.

Program zostáva tradične jeden a poldňový. Prvý deň dopoludnia odznejú prezentácie o úspechoch a

neúspechoch od 1. Bielokarpatskej konferencie pre Krajinu – Ludí – Hospodárenie a čo sa deje v území dnes. Popoludní budú účastníci konferencie v 3 rovnomenných pracovných skupinách Krajina – Ludia – Hospodárenie hľadať východiská pre Bílé–Biele Karpaty na najbližšie roky z pohľadu globalizácie, vyludňovania, ponuky a dopytu, verejnej dopravy a ďalších vnútorných a vonkajších vplyvov. Večer samozrejme nebude chýbať spoločenské stretnutie s koštom a súťažou o najlepšiu Bielokarpatskú uzdravicu pri dobrej ľudovej hudbe.

Na druhý deň konferencie budú pracovné skupiny prezentovať svoje výstupy k ďalším rozvojovým možnostiam Bílých–Bielych Karpát, uskutoční sa diskusia o ďalších postupoch a uzavru sa spoločné závery za konferenciu ako celok, ktoré budú prezentované kompetentným inštitúciám a médiám. Z konferencie bude vydaný tlačou a na CD nosičoch zborník príspevkov a výstupov, ktorý bude k dispozícii na sekre-

tariáte Euroregionu Bílé–Biele Karpaty v Trenčíne. Súčasťou konferencie budú sprievodné výstavy O nadobýčajnej krajine Bílých–Bielych Karpát, O 9 realizovaných Bielokarpatských konferenciách, Bioprodukty Bílých–Bielych Karpát.

Organizačnými garantmi prípravy a realizácie konferencie sú Euroregion Bílé–Biele Karpaty, Informačný stredisko pro rozvoj Moravských Kopanic (iskopanice@razdva.cz) a Spoločnosť pre trvalo udržateľný život, odbočka Biele Karpaty Trenčín (liskova@changenet.cz) a garanti radi uvítajú do konca júna (června) vaše námety a návrhy na skvalitnenie priebehu a výstupov z konferencie.

**Dagmar Lišková
Trenčín**

Dagmar Lišková (*1951) je od roku 1993 predsedníčka odbočky Biele Karpaty Spoločnosti pre trvalo udržateľný rozvoj (STUŽ), od roku 2000 i podpredsedníčka združenia Región Biele Karpaty v rámci Euroregionu Bílé–Biele Karpaty.

Před 14 lety vyhlásilo Ekocentrum Pantoflíček v Dolním Němčí literární soutěž pro žáky základních škol. V roce 2005 se tato akce stala součástí česko-slovenského filmového festivalu Týká se to také tebe (TSTTT) v Uherském Hradišti, zapojili se i přátelé z Nového Mesta nad Váhom a Trenčína. Současným spoluorganizátorem je DDM Uh. Brod, který má dlouholetou tradici ve výtvarné soutěži pro děti Svět očima skutečnosti a fantazie.

Soutěž je rozdělena podle věku do tří kategorií a je vyhlašována ke Dni Země. Zde jsou výsledky ročníku 2008:

Kategorie I (3.–5. třída)

- 1a. **Michael Kovařík** (ZŠ Na Výsluní, Uherský Brod) – Veverčí pohádka
- 1b. **Tomáš Hesoun** (ZŠ E. Beneše, Písek) – Pohádka z našeho lesa
2. **Robin Žák** (ZŠ Na Výsluní, Uherský Brod) – Jak se spřátelila Tulikráska s Bodřivou
3. **Katarína Ježovicová a Beáta Plaskurová** (ZUŠ J. Kréna, Nové Mesto nad Váhom) – Rozprávka o zelenom čertovi

Kategorie II (6.–7. třída)

1. **Hana Tinková** (ZŠ Strání) – Kouzlo zimní krajiny
2. **Ondřej Koc** (ZŠ E. Beneše, Písek) – Nezdravě zelená planeta
3. **Eliška Regináčová** (ZUŠ Bojkovice) – Madam Příroda a její chyby

Kategorie III (8.–9. třída)

- 1a. **Markéta Židová** (ZŠ E. Beneše, Písek) – O nafoukané Uhelce
- 1b. **Marián Bača** (ZŠ Tematinska, Nové Mesto nad Váhom) – Jarná krajina
- 2a. **David Hiermann** (ZŠ Starý Hrozenkov) – Kaštan
- 2b. **Natália Kubicová** (ZŠ Tematinska, Nové Mesto nad Váhom) – Zimná noc
- 3a. **Karolína Hejlová** (ZŠ E. Beneše, Písek) – [bez titulu]
- 3b. **Radka Kadlčková** (ZŠ a ZUŠ Dolní Němčí) – Letem světem

**Vlasta Ondrová
Slavkov**

Kouzlo zimní krajiny

Dívám se dolů do údolí a zasním se. Ten obyčejný každodenní pohled se najednou stává zajímavým a nevýslovně nádherným. Najednou si uvědomuji, jak mohu být šťastná, když se o svoje pocity mohu podělit, mohu je popsat, vyslovit...

Vždyť stejně prožíval okouzlení autor obrázku, který se mi náhodou dostal do ruky. Když jsem si přečetla, že obrázek namaloval Thomas Kahlau ústy, byla jsem překvapena. Zároveň jsem si myslela, že tenhle malíř sedí někde vedle mě a vnímá pohled na naši vesnici stejně jako já a měla jsem velikou radost, že se naše pocity setkaly.

Naše společné údolí obývá vesnička, do níž se vloudila vymrštitelným pohybem uzounká cestička protínající bílou krajinu. Je krásná, čistá bílá zima. Jenom děti oživily ten bílý sen svým dováděním na sněhu. Domy ve vesnici dýchají teplým útulnem. Bydlí zde různí lidé, však je znám, jsou náladoví, mají své starosti a prožívají radosti... Někteří hledají útěchu v kostele, kam se sunou brouzdalištěm domečků ve středu návsi. Kostel pro ně není jen takováto citová vazba, ale tvoří jakoby pomyslný střed vesnice. Věž kostela je obalená vločkami sněhu. Případá mi, že si hraje se stromy na schovávanou. Některým stromům se to ale nedaří. Smutně vzhlíží ke svým vyšším kamarádům, ale nelitují, vždyť vítají cestičku do vesnice ozdobnou slavobránou.

Nejenom kostel a stromy si hrají. Vzadu spolu soupeří kopce, lesy a obloha. Zalesněné pahorky se svou zelenou barvou mění se v dálce do modra se vychloubají, že jsou útlukem pro zvířata, rostliny a pomáhají krajíně dýchat. Obloha se nenechá zahanbit a brání se: „Já slyším tvé vychloubání. Možná nemám to co ty, ale barev mám i já dost: žlutou od sluníčka, červenou, když jsou červánky, a ještě mi úplně patří modrá a bílá. Ty vychováš zvířata, rostliny, stromy, ochraňuješ vzácnou květenu, ale beze mě bys neměl nic. Já ti dávám světlo, teplo, vodu, vzduch a vše potřebné k životu. Někdy máš už namále v tom dnešním světě. Já se ti už nebudu posmívat a věřím, že ani ty ne. Buďme kamarádi, jinak by s námi bylo zle.“

Vracím se společně se svým pohledem na naši vesnici do skutečnosti. Jsem moc ráda, že takováto místečka bezpečí stále existují, dokazuje to i můj obrázek. Určitě si to uvědomuje i jeho autor. Není na něm ani zrnko zlata, ani honosná vila, ani drahé auto... přesto se všechny tyhle obyčejné věci mění v bohatství. Jejich výhodou je to, že je můžete mít každý den, ale musíte se dívat pozorně, očima plnými lásky, dobra.

Potom budete šťastní jako já.

**Hana Tinková
ZŠ Strání**

Jarná krajina

Zobudil som sa v jedno jarné ráno. Keď som striasol z viečok posledný sen, cez okno skočilo do izby slnečné lúče. Najprv tancovali po perine, a potom ma pohladili po líci. Pozrel som sa cez okno a v trblietavom závoji slnka som uvidel prebúdzajúcu sa krajinu.

Ranný opar zahallil vzdialené hory, ktoré sa predierali z jeho chladivého objatia. Táto rozprávková krása ma vábila von a núkala sa, aby som ju prijal plným priehrstím. Po chvíli chôdze som sa ocitol na zelenom koberci lúky, popretkávanom pestrofarebnými kvetinami.

Kvapky rannej rosy sa trblietali na stebľách trávy ako malé perly. Blízke stromy mi kývali na pozdrav svojimi konármi, akoby mi chceli povedať, že nič lepšie som nemohol urobiť.

A tak som zbehol k potoku, v ktorom si zurčiaca voda spievala svoju pieseň. Vlky poskakovali po kamienkoch a naháňali sa opretek. Rybky sem-tam vyskočili, ich šupiny sa jagali v rannom slnku ako drahé kamene. Keď som sa zohol k potoku, jeho chladivý dych mi osviežil tvár. V lese ma vítali okrídlení speváci svojím ranným koncertom. V hlbokkej trávě im odpovedali lúčne konfky a rôzni iní muzikanti. Veveričky merali svojimi chvostmivzdialenosť a odhadli ju presne. Na ďalšom strome si našli voňavú maškrtu.

Vracajúc sa domov, posadil som sa na mäkký koberec trávy a vnímal som upokojujúce ticho, ktoré dýchalo na mňa zo všetkých strán. Zatvoril som oči a cítil som sa ako v raji.

**Marián Bača
ZŠ Tematinska
Nové Mesto nad Váhom**

Pohádka o smutnej oskoruši

Byla jednu jedna velikánská oskoruša. Vyrůstala na mezi a z roka na rok byla mohutnější a pěknější. Šak si pod ňu aj sem tam nekerý šohaj dovědl galanku, a co si oskoruša mosela vypočut, nechtějte vědět. Ale protože byla daleko široko sama jediná, neměla ani družky sobě rovněj, tož si mohla vykládat enom s včelčkama a vjetrem. A došlo jí to lúto. Byla smutná, haluze jí visely, kameň by sa nad ňu ustrnúl. Komu by sa aspoň postěžovala? Pofukoval vjetřík, a tož mu to svoje trápení vyjevila.

„Nebud smutná, oskoruško. Já ti poradím,“ povídá vjetr. „Až začnú dozrávat ty tvoje malé hrušičky, pošlu ti sem ptáctva nebeského, že to ani nespočítáš. Ale daj si záležat, nech sú dobré!“

Vjetr sa jí eště potočil v koruně, zašvelíl lístečkama a byl pryč.

Oskoruša tomu moc nevěřila, ale staralasa, jak mohla, aby ty její oskorušky byly sladučké.

Mezitým vjetřík obletěl ptáčata, co jich bylo daleko široko. A pošuškal jim, gde si majú zaletět na cosi dobrého.

Ani jich moc přemluvat nemosél. Ptáčci sa zletěli na oskorušu a zobali, až sa jim volátka nadúvaly. Aj břúšek jich trochu bolél, a tož kady létali, tady uplkali.

A oskoruša už nebyla smutná. Věděla, že v každém ptáčím plkánku je najměň jedno seménko a zjara začne klíčit. Než sa rok s rokem zejde, bude oskoruších sazeniček, gde sa podiváš. Plné Slovácko.

A protože ty malé oskorušky byly pozděj nekeré už aj zakvasené, ptáci byli veselí a zobali, létali, plkali a znova létali a uplkali. A byli moc veselí a oskoruša s něma.

Šak nech, na Slovácku sa patří.

Lucka Nováková

(jazyková úprava za pomoci
Vlasty Ondrové)

Stouto pohádkou vyhrála Lucie Nováková ze Slavkova jako žákyně třídy Gymnázia J. A. Komenského v Uherském Brodě před několika lety soutěž ku Dni oskoruši ve Strážnici.

Tebe

Tebe Velká Javorina týchto pár slov patří,

Hoci nie si taká známa ako naše Tatry.

Ty Javorina sivá,

Každý vie, kto pod tebou čo len chvíľku býval,

Že si krásna, tichá, tajomná...

Na tvojich úbočiach bol po dve storočia

V chalúpkach učupených, domov mojich dávnych predkov

Tiež bojov urputných, osudov rozličných

Často si bývala svedkom.

Si taká tajomná, tichá, stará

Si krásna v lete, jeseň, na jar,

Keď množstvom kvetov nádherných kvitnú tvoje lúky,

Keď na slávnosti leta nad stolom pokrytým

Bratia si družne podávajú ruky.

Keď lesy sa chvejú spevom vtáčím,

Neviem či slovami opísať to všetko stačím.

Si krásna aj za letnej búrky,

Keď otvoria sa nebesá a prúdy vody valia sa

A do svojho koryta ich Klanečnica pochytá,

Čo ako tanečnica zvrta sa dolu dolinou.

Na jednej sihoti pri mlyne

My deti často sme hrávali gulky.

Si krásna v jeseň, keď hýriš farbami

A zlatnúce lístie na zem padá

A ty chystáš kraj k spánku,

Keď si severák začne húst' zimnú uspávanku.

Si mĺkva, si tichá, keď pani zima chladom dýcha

A rozotrie bielu perinu, mäkučku na celú dolinu,

Na chotár, každú stráň, na lúčku.

Mladosti roky vzal si čas, ten čo zastaviť sa nedá,

Na teba neviem zabudnúť, Ty Javorina šedá.

Obrázok tvoj si mnohokrát obzerám zblízka

A čudný pocit clivoty mi hrdlo stíska.

Tebe Velká Javorina týchto pár slov patří.

**Mária Staroňová-Kovářová
Tlmače**

Zubná lekárka MUDr. Mária Staroňová-Kovářová (*1940) je rodáčka z Moravského Lieskového. Dnes žije v Tlmačoch a má dve deti.

Slunce nad Javořinou

Mikroregion Bojkovsko

Mikroregion Bojkovsko dnes tvoří 15 obcí ve střední části moravských Bílých Karpat. Zabírá 204 km² a má kolem 13 600 obyvatel. Většina území (86 %) leží v chráněné krajinné oblasti. Vymezení regionu vychází částečně z historických vazeb: obce byly součástí panství zámku Nový Světlov (u Bojkovic), jehož obrys se objevuje v logu mikroregionu. Některé z obcí (Březová, Lopeník, Vyškovec a Vápenice) se připojily i k mikroregionu Bílé Karpaty (viz č. 2008/2 tohoto časopisu).

Za dobu své existence byla v mikroregionu Bojkovsko realizována řada praktických projektů. Než se nějaký mikroregion však pustí do realizace projektů, je třeba vytvořit strategický

to program Evropské unie, který pomáhá překonat nevýhody, které vyplývají z pozice u státních hranic, jako je oblast Bílých Karpat, a podporuje přeshraniční spolupráci mezi příhraničními oblastmi.

Prvním projektem bylo Vybudování cykloturistické trasy Šanov – Horná Súča a rekonstrukce lyžařského vleku za 6 milionů korun. Tato trasa propojí Trenčín a jeho okolí s jižní částí mikroregionu Jižní Valašsko a mikroregionu Bojkovsko. Letos začíná její II. etapa.

Spolu s mikroregionem Luhačovské Zálesí byl realizován projekt Infrastruktura cykloturistických a turistických tras, v rámci kterého vznikla série soch podél cyklotrasy Šumice–Pitín, které Uherský Brod a další obce propojily se skupinou již existujících soch kolem Hostětína. Mikroregion Bojkovsko také podpořil projekt Cyklostezka Bystřice pod Lopeníkem ke zlepšení celkové cykloturistické napojení Uherskobrodská a Bojkovska s rekreačním centrem Mikulčín vrch.

V letošním roce bude realizována další cyklostezka. Jedná se o trasu Bojkovice–Pitín, součást Nezdenického cyklookruhu. Tato stezka je především určená místním obyvatelům, kteří dojíždějí z Pitína za kulturou, sportem a zájmovou činností do města Bojkovice. Projekt bude financován v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Střední Morava (pod který spadá i Zlínský kraj).

Další rozvoj

V současné době mikroregion Bojkovsko připravuje projekty na vybudování dalších úseků cyklostezek Sumice–Nezdenice, Sumice–Rudice–Luhačovice, Komňa–Rasová, Bojkovice–Komňa a tématické cyklotrasy Žitková–Hutě. V blízké budoucnosti chce vydávat 10.000 pohlednic a zpravodaj Mikroregionu Bojkovsko. Dále chce zintenzívnit pomoc některým slovenským obcím a pokračovat v jednání se sousedním mikroregionem Bošáčka.

Jan W. Jongepier

Otevírání rozhledny

rozvojový plán, aby mohl snadněji sahat po evropských financích. Na Bojkovsku vznikl v prosinci 2003. Nejedná se o plán izolovaný, ale navazuje na další koncepční rozvojové dokumenty i na Společný programový dokument Euroregionu Bílé-Biele Karpaty.

Cykloturistika

Jednou z největších priorit mikroregionu Bojkovsko je rozvoj cestovního ruchu. Mikroregion usiluje především o zatraktivnění síť turistických stezek vybudováním naučných stezek, pěších tras a cyklotras, ale také např. zkvalitněním informačního systému.

Za uplynulých tři roky bylo realizováno několik projektů financovaných z programu Interreg IIIa – nebo oficiálně: Iniciativa Společenství INTERREG IIIa. Je

Rozhledna

V letech 2004–2005 bojkovský mikroregion pomohl vybudovat rozhlednu Lopeník na Velkém Lopeníku (911 m), po Velké Javořině druhém nejvyšším vrcholu Bílých Karpat. Tento projekt byl dotován z programu Obnova venkova a LEADER+. Mikroregion se pak i dále věnoval tomuto symbolu česko-slovenského přátelství. Z Fondu mikroprojektů programu Interreg IIIa nechal upravit okolí rozhledny a organizoval v roce 2006 setkávání českých a slovenských projektantů a výtvarníků.

Bojkovsko lopenickou rozhlednu podporuje dodnes. V 1. května byla rozhledna pro turisty otevřena, v sobotu 20. června zde proběhne jubilejní Slavnost přátelství Čechů a Slováků.

Rozhledna na Lopeníku

Mikroregion Bojkovsko

Členské obce: Bojkovice, Nezdenice, Rudice, Záhorovice, Pitín, Hostětín, Komňa, Lopeník, Březová, Vyškovec, Vápenice, Žitková a Šumice (okres Uherské Hradiště), Šanov a Rokytnice (okres Zlín).

Založený: září 2003 (jako „Bojkovsko, sdružení měst a obcí“)

Kontakt: Mikroregion Bojkovsko, Sušilova 952, 687 71 Bojkovice, tel.: 572 641 151, fax: 572 641 214; e-mail: bojkovice@seznam.cz, internet: www.mikroregion-bojkovsko.cz/

Předsedkyně: Květoslava Ogrodníková (místostarostka města Bojkovice)

Manažer: RNDr. Pavel Kuča

Radějov

Před čtvrt stoletím jsem o Bílých Karpatech věděl jen ze školního zeměpisu a o Radějovu vůbec nic. Středem mého světa bylo tehdy území nikoho – kraj na pomezí Valašska, Slovácka a Hané, kde slovo ‚kroj‘ znamenalo malované sukně ze Strážnice nebo typické klobúky ze skanzenu v Rožnově. Všechno to mělo nádech starých časů a exotiky...

Za uplynulá léta se svět změnil a s ním se mění i místa, kde jsem tehdy žil a kde žiju nyní. V případě rodné obce hraje dvojaký vliv blízkost velkého města Zlína, kterého se dědina postupně stává satelitem. Počet obyvatel tam roste, na okrajích stírají nové domy původní ráz, prodlužují se kilometry chodníků a přibývá ulic přímých jako když střelí. Na druhé straně, s množstvím obyvatel nelogicky, skomírá blízkostí zlínských marketů jediná prodejna potravin, ve které se vlastně pořádně ani nakoupit nedá. Situaci zatím zachraňují aktivní spolky a snaha nových rychle se začlenit.

Vznik obce

Našemu Radějovu, zdá se, je určena jiná cesta. Cesta s riziky plíživého snižování počtu obyvatel, s náročnějším přístupem k pracovním příležitostem a relativně pomalejším rozvojem infrastruktury. Tímto obec platí za svou jedinečnou, téměř idylickou polohu v kopcích Bílých Karpát s pevnou hrází lesů za zády a přehlednou úrodnou rovinou k řece Moravě. Ke stoleté rekreační tradici tohoto místa je možné popravdě přidat všechno to, co v posledních letech do omrzení tady všichni v regionu vzájemně popisujeme na

Tak jdeme...

všechny ty obyčejné i barevné reklamní letáky.

Historie obce je psána od roku 1412, kdy se zmiňuje v dokumentech tehdejšího strážnického majitele pana Petra z Kravař. Skutečná historie tohoto místa a jeho obyvatel sahá samozřejmě dál do minulosti. Místní bývalý kronikář Jan Báborský začíná obecní kroniku citováním Jana Skácela. Společně dramaticky popisují horotvorné pohyby zemské kůry, ústup oceánů a postupně snad všechny doby ledové. Pisatelé jsou stejně rychlí jako Stvořitel. Na konci strany č. 6 už existuje Radějovský potok, který si údolím vesele razí cestu k řece Moravě. Nejisté období nepsané historie obce pak kronika překonává třemi stranami doby železné, římských výbojů na přelomu letopočtu a doby Velkomoravské říše.

Děj tak rychle plyne a přesouvá se na pevnou půdu záznamů 15. a 16. století. Tehdy trpí naše pohraničí válkou s Turkem, při povstání uherského Štěpána Bočkaje za císaře Rudolfa II. a při rekatolizaci zdejšího protestantského kraje po Bílé hoře. Radějovským furiantům jsou tyto historické těžkosti Českých a Moravských zemí asi málo a tak si ještě v roce 1678 stříhnou rebelii proti strážnické vrchnosti, hamižné hraběnce Kateřině z Magnis.

Další vývoj

Relativní klid a stoletý nerušený rozvoj si nynější mikroregion Strážnicko užívá teprve po porážce Kuruců a po potlačení Rákoczyho povstání císařskými vojsky v bitvě u Trenčína v srpnu 1708. Tyto boje a několikaleté loupežné výpravy z Uher byly pro celý kraj velmi těžkým břemenem. Před 1. světovou válkou má Radějov už přes 1100 obyvatel a v trojtřídní škole se v zimních měsících těsní na 200 žáků.

Přelom 19. a 20. století je pro obec vůbec velmi významný. Ve škole působí nadučitel Julius Boháč – hybná síla změn nových časů a několikrát tu v létě maluje se svými žáky věhlasný krajinář Alois Kalvoda. Dvacetileté společné úsilí všech občanů je korunováno stavbou a svěcením novorománského kostela. Tehdy se dědina rázně zbavila nálepky nejzaostalejšího místa na strážnickém panství. Okolí kostela ostatně pak dobře posloužilo při různých příležitostech. Ještě dnes tam svorně stojí lípy, které školní dítko zasadila při narození

nách rakouského císařského-královského mocnáře a o pár let později, po 1. válce, na počest vzniku republiky.

Současnost

Války jsou pro kronikáře věčné téma a vždy milníky. Ta druhá světová tu proběhla očima pamětníků relativně v klidu, až na dramatický týden při osvobození v dubnu 1945. Kronikář popisuje jako přímý účastník události den po dnu a nezapomíná na místní krátké, ale o to slavnější partyzánské hnutí.

Pak už to známe. Přišla naše vlastní nedávná minulost, batéměř současnost, která nakonec převedla Strážnicko do 21. století i přes všechny ty zmatky poli-

Vesele jen vesele...

tických tahanic. Rádi jim říkáme revoluce, to aby na nás dějiny nezapomněly...

Máme dnes všichni sametovou krizi a k tomu auta, domácí kina, počítače, mobily, sekačky, teplou vodu, léky, sociální dávky a jiné vymoženosti. Snad proto Radějov stárne, tisícileté křesťanské kořeny Evropy i tady slábnou a 810 současných obyvatel obce je stavem z doby napoleonských válek.

Co se však za ta léta nezměnilo a jen v posledních letech uspěchaného světa nabylo na významu, je příjemný ráz obce, klid okolní krásné krajiny a teplé podnebí Bílých Karpát. To všechno tvoří z Radějova pořád přívětivé místo na mapě jižní Moravy. Své přednosti obec už dnes nabízí návštěvníkům z blíзка i z daleka, o menších problémech taktně mlčí. Je to jako v každé dobré rodině...

**Stanislav Javora
Radějov**

Ing. Stanislav Javora (*1958), projektant pozemních staveb a provozovatel menšího ubytovacího zařízení. V letech 1998–2006 působil jako místostarosta obce Radějov.

Louky Bílých Karpat pokřtěny

Po několikaleté práci vyšlo začátkem tohoto roku 460stránkové, 2,5 kg těžké, celobarevné dílo o bělokarpatských loukách. V pátek 6. února v přednáškovém sále Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou knihu pokřtil docent M. Králíček. Za přítomnosti desítek autorů textů a fotografů publikaci představil osobitým a humorným způsobem. Nepřítomným jeho slova zde rádi otiskujeme.

Redakce

Milan Králíček křtí Louky Bílých Karpat

„Vážení kolegové, milí přátelé! Dovolte, abych jako nestor této významné společnosti provedl krátký exkurs do minulosti. Pamatuji doby před padesáti a více lety, kdy pojem ekologie byl známý pouze úzkému okruhu odborníků, kteří pracovali v některé z biologických disciplín. Rovněž pamatuji doby, kdy se sice již toto slovo používalo, častěji však jeho význam nebyl zřejmě všeobecně srozumitelný. Tehdy, to bylo v dobách, kdy se připravovaly podklady pro vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, jsem se na nějakém sezení nechal slyšet, že ochrana přírodního prostředí Bílých Karpat bude mít i příznivé ekologické dopady pro jejich širší okolí. Byl jsem při tom jedním z účastníků napaden, že záměrně používám cizí, nesrozumitelná slova, abych obalamutil pracující, že on je taký inženýr a v životě taková cizí slova,

jako je ekologie, neslyšel.

V současné době slovo ekologie patří mezi nejméně používané slova – používá je kdekdo, tvůrci reklamních sloganů počínaje a konče politiky na mezinárodní úrovni. Ovšem zůstává otázkou, zda znalost obsahu tohoto termínu je lepší, než byla tehdy.

V této souvislosti si vzpomínám, jak při návštěvě naší univerzity jeden politik, když se dověděl, že se u nás přednáší mimo jiné též ekologie, podivil se a proslavil se výrokem: „Ekologie? No, to je ta moderní ideologie, to přece není žádná věda.“

S největším uspokojením mohu konstatovat, že o těchto problémech v této společnosti není třeba hovořit, jelikož všichni autoři bez výjimky ve svých statích prokázali, že se v problematice orientují a že vědí, o čem mluví.

Nebyl jsem ani tak překvapen kvalitou textů, jelikož jsem jako recenzent měl možnost se s nimi v uplynulých měsících minulého roku podrobně seznámit. Ovšem přesto jsem byl překvapen, a to příjemně, hned v několika dalších směrech. Především je to formální úprava této významné publikace, kvalita papíru i jazyková stránka, která má nadprůměrnou úroveň, dále pak překlad do angličtiny, který byl proveden velmi zdařilým a tvůrčím způsobem. Jedná věc je totiž překládat český text do cizího jazyka a jiná věc je ho o 20 až 50 procent zstručnit, protože to předpokládá alespoň základní znalosti pojednávaných oborů. Je to o to pozoruhodnější, že překladatel není rodilým mluvčím

ani jednoho z použitých jazyků. Ale největším překvapením pro mne byla grafická úprava výsledného rukopisu, která byla odvedena na profesionální a velmi zdařilé úrovni. Když uvážíme, že autorovi není ještě 20 roků, jsme možná svědky právě vycházející hvězdy.

V neposlední řadě je třeba ocenit zásluhy editorky, která nejen celou věc vymyslela, která sama jako autorka přispěla ke kvalitě celého díla řadou zásadních statí, ale především všechno zorganizovala – dala dohromady kolektiv, který představuje více než sto lidí, a hlavně celou věc dotáhla do konce, protože právě to „dotažení“ obvykle bývá nejnáročnější.

Mohu tedy konstatovat, že všichni autoři a spolupracovníci, kteří se na této práci podíleli, si tak postavili pomník, k němuž někteří přispěli několika masivními kvádry a někteří jen třeba tou drobnou cihličkou – ale i ta přispívá k ucelenosti a dokonalosti celého díla. Je to publikace, jakou se může pochlubit málokterý národní park v Evropě. V této souvislosti je možno ocitovat Ovidia, který, když skončil své básnické dílo, napsal: „lamque opus exegi, quod nec lovis ira nec ignis, nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.“ Volně přeloženo: Právě jsem dokončil dílo, které nezničí ani hněv bohů (tj. Jupitera), ani oheň, ani ostré železo (tj. meč), ani zub času.

Nezbývá, než všem zúčastněným na tomto díle blahopřát a popřát jim, aby v pohodě užívali jednoho z nejpříjemnějších pocitů, který znám, to jest pocitu uspokojení ze zdařile odvedené práce.“

Doc. Ing. Milan Králíček, CSc. (*1935) je entomolog se specializací na motýly. Přípravoval v sedmdesátých letech 20. století vyhlášení CHKO Bílé Karpaty a byl prvním vedoucím její Správy.

Louky Bílých Karpat

Ivana Jongepierová (ed.): *Louky Bílých Karpat*. Vydala: ZO ČSOP Bílé Karpaty, Veselí nad Moravou, 2008. 461 stran. Cena ca 700 Kč.

Louky byly jsú od přirození rozkazem božským stvořeny, aby země, kteráž jest ponajprv nahá byla, odína byla a ozdobena, a aby jich bylyiny, tak zelené jako suché, pokrm zvířatům, kteréž jich užívají, vydaly. (Pier De' Crescenzi 1233–1321).

V poměrně krátké době se Základní organizaci ČSOP Bílé Karpaty ve Veselí

nad Moravou podařil další významný ediční čin. Totiž kniha „Louky Bílých Karpat“ vydaná roku 2008 je svým pojetím a komplexním zpracováním problematiky několika oborů, významným obohacením nejen české, ale i evropské biologické, zemědělské, historické a environmentální literatury.

Již v prvních odstavcích úvodu musí čtenáře zaujmout myšlenka, respektive pravděpodobnost, že i dnešní člověk má někde v hloubi své genetické výbavy zařixovanou predispozici k pozitivnímu vztahu k otevřeným travnatým krajinám jako životnímu prostředí, kde se vyvíjely

druhy primátů, našich prapředků. Nemožu se ubránit tuto myšlenku podpořit, citáty z osobní korespondence některých osobností českého kulturního života. Jiřina Šejbalová napsala: „Maminka mi vyprávěla, že mne jako maličkou přiváděla téměř do extáze rozkvetlá louka. Mám ráda kytici polních květů“. Nebo herec Stanislav Neumann: „Miluji věkovité stromy, keře, louky od pampelišek, sedmikrásek, pomněnek až po kopretiny“.

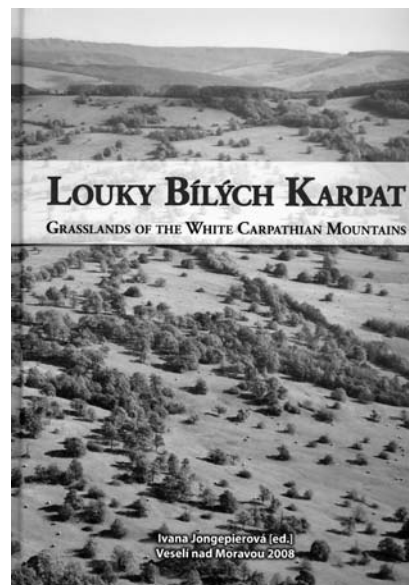
Výjimečná kniha *Louky Bílých Karpat* obsahuje fundované vědecké shrnutí výsledků a poznatků z historických i nedávných botanických a zoologických vědeckých průzkumů včetně aplikovaných agro-environmentálních výzkumů. To, že je území CHKO Bílých Karpat a Biosférické rezervace UNESCO středem vědecké pozornosti, dokládá seznam 73 uvedených autorů či spoluautorů textů kapitol. Kniha je vynikajícím a logickým způsobem graficky zpracovaná bez extravagantních rádooby líbivých, vtíravých počítačových efektů a triků.

Text knihy je rozdělen do 27 kapitol s uvedením autorů a použité literatury a pramenů. Drtivá většina již zmiňovaných textů je srozumitelná i laické veřejnosti, pokud možno se vyhýbá zbytečných cizím slovům a dnes tolik preferovaným anglikanismům. Výsledek editorské činnosti, porozumění a vzájemná tolerance všech autorů vyústil do díla psaného srozumitelnou odbornou češtinou, která nikterak neubírá na fundovanosti a vědeckosti celé publikace. Každá kapitola, včetně titulků fotografií a grafů, je opatřena anglickým resumé, které je opět velmi zdařile graficky odděleno od hlavního českého textu.

Zájemci z řad amatérských biologů, studentů, odborných a vědeckých pracovníků najdou v knize snad veškeré literární prameny, které v souvislosti s regionem Bílých Karpat a problematiky travních a lučních porostů byly doposud zveřejněny. Tím chci upozornit nejen na kvantitu uvedených citací, ale také a hlavně na jejich jednotné zpracování. Zde je nutné vyzvednout mravenčí práci technického editora. Vždyť opomenutí mezery, čárky, tečky, použití nevhodné zkratky, přehození malého/velkého písmena a podobně je oblíbenou výtka oponentů či recenzentů. V této knize je citace pramenů až na drobné výjimky téměř bezchybná. Rovněž tak nelze nic vytknout výběru, kvalitě a umístění fotografií, a jsem přesvědčen, že jen škarohlíd bude marně hledat a upozorňovat na faktografické, stylistické či grafické chyby v publikaci.

Pokud budeme chápat dílo jako encyklopedii problematiky luk a souvisejících odborných disciplín, tak s politováním musím konstatovat, že mně v textu schází třeba i krátká kapitola o kosením či pastvou udržovaném travinobylinném porostu ve starých bělokarpatských ovocných sadech. Jsem přesvědčen, že tyto formace díky své bohaté biodiverzitě a symbiotickým vztahům si zasloužily, aby byly v knize rozpracovány. Osobně mně také v tiráži schází údaj, která tiskárna tak zdařilou knihu kvalitně vyrobila.

Závěrem lze konstatovat, že autoři slovy editorky si v úvodu této knihy kladou velmi nízký cíl a přání. Myslím, že publikace svým odborným obsahem a nesčetnými výsledky a prameny patří mezi nejdůležitější bibliografické

počiny přírodovědných, agronomických a environmentálních edicí. Jsem přesvědčen a ze srdce knize (a všem autorům) přeji, aby se stala nedílnou součástí knihoven vědeckých, odborných, zájmových a veřejných institucí včetně soukromých knihoven. Rovněž knize přeji, aby co nejrychleji dostala vysokého uznání v zahraničí, ke kterému má všechny předpoklady.

**Václav Tetera
Pravčice**

Ing. Václav Tetera, CSc. (*1947) studoval zahradnictví v Lednici a pracoval více než 20 let ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Jeho specializací jsou ovocné dřeviny. Je autorem mnoho odborných publikací a editorem knihy Ovoce Bílých Karpat.

Zahrajte ně, Majstre...

F. Šalé (ed.): Zahrajte ně, Majstre...
Vydala: Nakladatelství Albert, Boskovic, 2008. 128 stran. Cena: 380 Kč.

Koncem loňského roku vyšla k letošním 70. narozeninám hornáckého folklorního houslisty a zpěváka Martina Hrbáče velmi pěkně upravená kniha (s CD), kterou jemu i nám připravil jeden z mnoha jeho obdivovatelů.

Zahrajte ně, Majstre...

František Šalé do její přípravy zapojil řadu osobností, které mají k hornáckému folkloru co říci. Kromě „místních“ zpěváků a muzikantů, jako jsou Luboš a Dušan Holí, Martin Hrbáč ml., Petr Mička, Magdalena Múčková nebo František Okénka, přispěli osobními vzpomínkami či delší úvahou nebo rozhovorem například hudební kritik Jiří Černý nebo herec, režisér, zpěvák a tanečník Ondřej Havelka. Příspěvky nejsou nijak uspořádané, jedná se spíše o mozaiku textů na téma Martin Hrbáč.

Kniha je bohatě ilustrovaná s ca 80 historickými černobílými a recentními barevnými snímky, většinou z různých koncertů, vystoupení a setkání Martina Hrbáče s kolegy a kamarády - nebo spíše naopak se dá říct, že texty fungují jako „tmel“ mezi fotografiemi. Pro mnoho zájemců o tuto publikaci budou

tyto fotografie hlavním důvodem jejího zakoupení.

Jak jeden z autorů poznamenává: „Bylo by zajisté hříchem, aby kniha o hornáckém hudci Martinu Hrbáčovi nebyla doprovázena hudebními ukázkami.“ Proto patří k publikaci i CD s 21 nahrávkami o celkové délce jedna a čtvrt hodiny. Nejedná se při tom o šňůru Hrbáčových nejvrcholnějších výkonů, ale spíše o průřez dokumentačního charakteru, který sleduje Hrbáčův vývoj z doby od roku 1957 do 2008 a je v knize patřičně komentován.

Všechny tři prvky dohromady – texty, fotografie a nahrávky – dělají z publikace mnohostranný obraz o jednom z předních muzikantů z folklorně významné obce Hrubé Vrbky.

Jan W. Jongepier

Žltáčik zanovät'ový

– obeť prílišného využívania trávnych porastov?

Žltáčik zanovät'ový (*Colias myrmidone*) je úzko špecializovaný druh motýľa z čelade mlynárikovitých. Je to motýľ európskeho významu, chránený vo všetkých členských štátoch Európskej únie.

Húsenice žltáčka sa živia listami zanoväte (*Čilimník*). Vyžadujú oslnené miesta, preto zanovät' musí rásť na slnku vystavených miestach, najlepšie na primerane spásaných trávnych porastoch. Najvhodnejšou potravou sú výhonky živnej rastliny po miernej pastve alebo skosení. Dospelé motýle vyžadujú nektár z červenokvitnúcich rastlín, napríklad z rodu klinček (*hvozdík*).

Populácie

Motýľ má dve generácie. Prvá sa liahne z prezimovaných húseníc po krátkom intenzívnom žere koncom jari. Dospelce druhej generácie znášajú vajíčka na čerstvé výhonky živnej rastliny. Pomerne rýchle sa vyvíja letná generácia, ktorá kladie vajíčka na koncové výhonky, kde sa vyvíjajú drobné húseničky, ktoré v ten rok už vo vývoji nepokračujú. Zostávajú na zanoväti zimovať, vo vývoji pokračujú až na jar budúceho roku.

V priebehu letu dospelcov dochádza, najmä u samčiek k výrazným presunom. Populácia je potom značne heterogénna, útržkovitá, s mnohými mikroploškami počas daného roku neosídlenými. To, že sa v niektorom roku druh na danej mikrolokalite nevyskytuje, neznamená, že takáto lokalita je preň nevýznamná, ale naopak, môže byť

životne dôležitá pre celkové udržanie súvislého osídlenia v čase.

Kosenie

Zdalo by sa, že druh s takouto taktikou rozmnožovania bude mať skôr výhody. Fatálne nevýhody nastanú až s uplatnením plošne uniformného spôsobu hospodárenia – napríklad pri jednotnom termíne veľkoplošného kosenia. V takomto prípade dochádza k rozsiahlej likvidácii živnej rastliny na veľkej ploche za jediný deň, často spojenej s odvozom biomasy z lokality. Pritom by stačilo ponechať dostatočné množstvo živnej rastliny skosenej na vysoké strniisko, prípadne neskosenej.

Ale pozor: neskosené plochy sa musia strieďať, inak živná rastlina prestarne a nebude už žltáčikom využívaná. To sa stalo v časoch, keď veľkovýrobné spôsoby využívania trvalých trávnych porastov zdecimovali žltáčka na rozsiahlych plochách po radikálnej obnove trvalých trávnych porastov, spojenej s rozorávkou, chemizáciou a kejdovaním. Potom nastala éra šetrenia, na intenzívne hospodárenie neboli prostriedky a zanovät' sa vracala na svoje bývalé plochy. Zároveň prestarnuté, zarastajúce a často aj vypalované.

Neintenzifikovateľné útočiská pre žltáčka prestali byť atraktívne. Atraktívnymi sa stali veľké plochy intenzívne kosených lúk. Kosenie bolo dotované a preto dôsledné. Nasledovala katastrofa – žltáčik zanovät'ový sa stiahol na plochy, kde bol dôsledne odstraňovaný pri jednorazovom dotovanom kosenia. Často druhá generácia presídlila na otavy veľkovýrobných lánov temer úplne, abybola následne kosením zničená... Teoreticky na zničenie stoviek hektárov a tisícov motýľov stačí aj jeden rok.

Riešenie

Existuje jediné východisko: všade, kde ešte motýľ prežíva, ponechávať mozaikové kosenie a mierne spásanie tak, aby ostalo dost živnej rastliny pre prvú i druhú generáciu húseníc. Dobré je napríklad počas kosenia priamo vytýpovať mikrolokalitu, ktoré nebudú pokosené pri júnovom kosení, a následne mapovať vhodné plochy s výmladkami zanoväte na otave pre húsenice druhej generácie,

Žltáčik zanovät'ový na živnej rastline

ktorá prezimujú. Takto sme postupovali na Vrbovcích v lete 2008.

Druhá vhodná metodika je pre extrémne pasienky ako napríklad na krasovej plošine Hájnica, kde sa časť populácie obetuje pri jesennom mulčovaní. Zmulčovaná plocha poskytne v nasledujúcich rokoch bohatý nárast hustých výmladkov živnej rastliny.

Ale ani táto metóda pastvu oviec nenahradí dlhodobo, lebo so zahusťovaním výmladkov zanoväte sa zahusťujú aj výmladky krovia, napríklad svíbu (*svída*). Ovce však svíb žerú predsa len radšej ako horkú zanovät'. Kosačka chuťové bunky nemá...

Pavel Deván
Adamovské Kochanovce

RNDr. Pavel Deván, CSc. (*1954) je zoológ na Správe CHKO Biele Karpaty od roku 1987.

Mozaikové kosenie na Žalostinej

Posviacka Božej muky v Lopeníku

*Za vesnicí na rozcestí stojí Boží muka,
Tam sa lidé utíkají když jim srdce puká.*

Členovia Slováckého krúžku a Skalíčanov v Bratislave zažili už vo svojej 86. ročnej histórii mnoho návštev, udalostí, folklórnych vystúpení, stretnutí. Zatiaľ som však v našom archíve, resp. v spomienkach krúžkárov nenašiel nič podobného, ako bola účasť na vysviacke Božej muky v Lopeníku dňa 18. mája 2008.

Božie muky, kríže a kaplnky sa nachádzajú v značnom množstve na Slovácku a sú tiež na Moravských Kopaniciach. Na príklad v katastru Bystřice pod Lopeníkem je postavená na mieste bývalého cholerového cintorína z roku 1866 jedna z najstarších a najzachovalejších Božích muk v okrese Uherské Hradiště.

Božia muka v sade

Božia muka sv. Izidora manželov Kósových patrí medzi tzv. prosebné Božie muky. Július Kósa na svojom pozemku na ich prebudovanej „kopanici“ v obci Lopeník vysadil ovocný sad, ktorý sa výborne hodí do tohto drsného kraja, samozrejme s vysadenými vhodnými odrodami ovocných stromov. On si vybral slivkové (trnkové) stromky. Hovorí sa im aj „slovácka palma“ a aj na kopaniciach sa z ich úrody získava vynikajúci výrobok. Delikatesa – kopaničárska slivovica, aj liek, či života budič, prispievajúci k dobrej nálade, samozrejme v primeranom množstve.

Július Kósa dobre vedel, že okrem poctivej práce v sade, potrebuje sad ochraňovať aj vyššia moc, ktorú reprezentuje vhodný svätec ako ochranca. Preto sa obrátil o radu na nášho richtára, a ten mu odporučil práve sv. Izidora.

Božia muka je v rohu sadu, okolo ktorého vedie náučný chodník a cyklotrasa, je označená žltou turistickou značkou. Tá vedie k rozhľadni na Veľkom Lopeníku.

Vysviacka

Keramickú sošku sv. Izidora urobila členka nášho krúžku Ing. arch. Hana

Petraturová, ktorá sa žiaľ vysviacky Božej muky dňa 18. 5. 2008 nedožila. Krúžok sa pripravil tým, že sme nacvičili (štvorhlasne) pieseň, 'Ó Ježíši Ty zdroj milosti', ktorú sme pri omši, na ktorej sa celý krúžok zúčastnil, spievali pri svätom prijímaní. Bolo to významné aj tým, že v kostole v Březovej bolo prvé sväté prijímanie siedmich detí, oblečených do krásnych březovských krojov. Chlapci mali tú výsadu, že mohli mať klobúčiky na hlave aj počas svätej omše. Kostol, zasvätený Cyrilovi a Metodovi, bol plný ľudí, skoro všetci boli v krojoch. Bol to nádherný zážitok! Spolu s nami boli na chóruse aj muzikanti, ktorých viedol a na trúbke hral pán starosta obce Lopeník, Vojtěch Vráblík.

Vysviacka sa konala po obede. Na jej začiatku predniesol Ing. Petr Fajkus krátky príhovor, zazneli Dvořákové „Písne biblické“, prítomným sa prihovoril aj starosta Lopeníka. Vysviacku sme potom oslávili spevom s našou cimbalovou muzikou. Spievali sme naše obľúbené slovácke, skalické, myjavské ale aj piesne z kopanic (z Lopeníka, Březovej a najmä zo Strání).

Slovácky krúžok

V krúžku je nás viacero, ktorí sme prešli folklórnymi krúžkami, súbormi. A máme radi pesničky, ktoré spievame, tance, ktoré tancujeme. Sme radi, keď sa stretne s priateľmi z našich bratských slováckych krúžkov. A radi privítame medzi nami tých, ktorí majú radi naše

piesne, zvyky a kroje – tých v našom krúžku utešene príbúda. Hoci sme už v inom štáte, než v tom – spoločnom – v ktorom vznikol náš krúžok, už nám to vôbec nevadí. Veď pesnička je ako láska, väčšinou človeka sprevádza po celý život. Snažíme sa odkaz našich zakladateľov nielen udržiavať, ale rozvíjať a odovzdávať na našich vystúpeniach aj ďalším.

**Václav Dleštík
Bratislava**

Václav Dleštík, narodený v Uh. Brode v r. 1935, pracoval ako vedecko-výskumný pracovník vo Výskumnom ústave vodného hospodárstva v Bratislave. Patrí k jedným z prvých členov folklórného súboru Olšava a je 30 rokov členom Slováckeho krúžku a jeho kronikárom.

Bielokarpatské lesy

Bielokarpatská krajina predstavuje mozaiku lesov, lúk, polí, sadov, pasienkov, a rozptýleného osídlenia. Lesy zaberajú značnú časť územia. Oddávna boli, a dodnes sú, hospodársky pomerne intenzívne využívané. Napriek tomu sú lesy slovenskej časti pohoria pomerne pestré, zachovalé, s priaznivou drevinovou skladbou.

Neprirodzené „posmrečovanie“ nedosiahlo rozmery, aké môžeme pozorovať na moravskej strane a severne smerom na Kysuce – umelé smrečiny nájdeme na väčších plochách len v Červenokamenskej doline a pri Lednici, menej v okolí Javoriny a Veľkého Lopeníka. Časť územia v okolí Zubáka bola kvôli výskytu smrečín v minulosti z CHKO vypustená.

Súčasná situácia na trhu s drevom praje aj dopĺňaniu nových výsadieb o drevo ako čerešňa, brekyňa, dokonca oskoruša.

Flóra a fauna

Rozumné hospodárske využitie lesov zväčša nepredstavuje pre ochranu bielokarpatskej prírody problém. Obzvlášť bohatej faune bezstavovcov viazaných na svetlé lesy a lesné lemy vyhovoval kedysi hojne rozšírený systém výmladkových pastevných lesov. V časoch intenzifikácie lesného obhospodarovania boli bohužiaľ tieto „menejcenné“ lesy prevádzané na vysokokmenné porasty s vyššou produkciou dreva - viaceré druhy hmyzu na tento trend doplatili a ocitli sa na pokraji vyhynutia (takmer všetky lesné druhy motýľov, napríklad jasoň chochlačkovitý (*dymnivkovitý*), viaceré druhy chrobákov, blanokrídlovcov...).

Len malá časť porastov bola v minulosti zahrnutá do siete maloplošných chránených území, predovšetkým s cieľom zachovať priaznivý stav a vekovú štruktúru niektorých lesných spoločenstiev. Bielokarpatská ochrana prírody je však silne zameraná na ochranu nelesných biotopov a sieť lesných území zďaleka nie je reprezentatívna. Do prírodných rezervácií boli zahrnuté druhovo pestré rôznoveké porasty, s dobre vyvinutým bylinným podrastom, často s bohatými populáciami ohrozených vstavačovitých rastlín, napríklad prilbovka (*okrotice*) biela, p. dlholistá, p. červená a viaceré lesné druhy kručovníkov.

Ide prevažne o staré porasty, s nadštandardným zastúpením najvyšších vekových tried drevín, takže poskytujú dostatok hniezdnych možností dutinovým hniezdičom, vrátane vzácných druhov ako sú datel bielochrbtý (*strakapoud bělohřbetý*) či muchárik bielokrky

(*lejsek bělokrký*), včelár lesný (*včelojed lesní*) či vzácné druhy dravcov a sov (kuvíčok vrabčí – *kulíšek nejmenší*, pôtk kapcavý – *sýcrousny*). Medzi vzácné hniezdiče v starých bučinách patrí aj bocian čierny (*čáp černý*). Spomedzi ďalších skupín stavovcov patria k typickým obyvateľom bielokarpatských lesov slepých lámavý (*slepýš křehký*), okolo lesných potôčikov a studničiek sa zdržiava salamandra (*mlok*) škvrnitá a kunka žltobruchá, v teplých dúbavách žije aj vzácna užovka stromová. Z drobných cicavcov sú to piskor vrchovský (*rejsek horský*), plch lesný a plšík lieskový, veverica stromová. Zo šeliev sa do najsevernejších častí CHKO v ostatných rokoch vrátil medved hnedý a rys ostrovid, v teplých predhorách nachádza dostatok potravy jazvec lesný. Z poľnej zveri je v lesných komplexoch najrozšírenejšia jelenia zver a diviacia zver, na okrajoch aj srnčia zver.

Rezervácie

V najzápadnejšom juhozápadnom cípe CHKO leží PR Šmatlavé uhlisko (k.ú. Skalica, 8,44 ha). Územie bohužiaľ doplaca na premnoženie danielov v širšej oblasti – táto problematika by vydala na samostatný článok.

Na hrebene Veľkej Javoriny, v najvyšších polohách Bielych Karpát, nadväzuje na moravskú rezerváciu PR Veľká Javorina, prestarnutá javorová bučina, ktorá zasahuje do troch katastrov – Lubina, Horné Bzince, Hrubá Strana, výmera 82,98 ha. Z bylín sa tu vyskytuje na jedinom mieste Bielych Karpát mliečnivca alpský, rastie tu veľké množstvo snežienky pravej. Z fauny okrem bežnej zveri sa tu vyskytuje vzácny fúzač (*tesařík*) alpský a karpatský endemit slizniak karpatský (*modranka karpatská*). V lesných okrajoch Javoriny je doložený výskyt jašterice živorodej.

Na pravej strane Drietomskej doliny je na ochranu prestarnutých svetlých teplomilných dúbav na vápencových bradlách a vzácných teplomilných druhov hmyzu vyhlásená PR Jachtár (k.ú. Drietoma, 31,67 ha). V okolí Hornej Súče sú dve lesné chránené územia - PP Podsalašie (14,8 ha) a PR Debšín (9,61 ha). Podsalašie bolo vyhlásené ako významná mykologická lokalita. Dubobučina na kyslom geologickom podloží s porastom bielomachu sivého bola pravdepodobne ovplyvnená lesnou pastvou a vyhrabávaním listovky v minulosti. Debšín je ukážkou lesného

zosuvného prameniska s hojným výskytom prasličky obrovskej.

Navápencom bradle pri obci Krivoklát PR Drieňová (25,12 ha) zahŕňa dubobučiny, lipové dubiny a lipové bučiny, na ktoré sú viazané viaceré vzácné druhy chrobákov, blanokrídlovcov a pavúkov. Na lesnom pôdnom fonde, v Bolešovskej doline na pomedzí Bolešovského a Krivoklátskeho chotára je vyhlásená aj PP Dračia studňa (7,58 ha). Návštevníkov sem láka jediný bielokarpatský vodopád.

Ochrannársky zaujímavé sú aj lesné časti viacerých chránených území, o ktorých sme sa zmienili už v predošlých častiach nášho seriálu – „krkaháj“ Krasína nad Dolnou Súčou, lesné porasty okolia Krivoklátskej tiesňavy, pralesy na strmých stráňach Vršatca. Na

V starých lesoch Javoriny môžeme stretnúť vzácného modro sfarbeného slizniaka karpatského.

vyhlásenie v sieti Natura 2000 je pripravené územie Lukovského vrchu v Melčickej doline so svojimi dubinami, dubobučinami a drieňovými dubinami.

Obhospodarovanie

Viac než prísnu územnou ochranou malých lokalít je pri ochrane lesov možné dosiahnuť rozumným spôsobom obhospodarovania – predovšetkým citlivým spôsobom ťažby (výberkový a podrastový spôsob obnovy lesa, s využitím prirodzeného zmladenia), predĺžením rubnej doby, ponechaním časti starých stromov na dožitie, uprednostnením vhodných drevín pri obnove. Tieto postupy bohužiaľ všeobecne narážajú na nepochopenie ekonómov zameraných na maximalizáciu okamžitého zisku, napriek tomu, že využitie prirodzeného zmladenia v porastoch s prirodzenou druhovou skladbou prináša pri obnove lesa veľké úspory v dlhodobom meradle.

Akokoľvek, na slovenskej strane Bielych Karpát môžeme ešte vždy hovoriť o prevažne zachovalých lesoch s vysokou prírodoochrannou hodnotou.

Sylva Mertanová

Upozornění pro majitele pozemků v národních přírodních rezervacích a památkách

Přestože zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny platí již od roku 1992, nejsou některé jeho paragrafy dostatečně známy a tudíž dodržovány. Jedním z nich je § 61 Předkupní právo státu a financování výkupu pozemků: „Vlastníci nezastavených pozemků ležících mimo sídelní útvary na území národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a vlastníci jeskyní jsou povinni v případě jejich zamýšleného prodeje přednostně nabídnout tyto pozemky ke koupi orgánu ochrany přírody. Pokud orgán ochrany přírody neprojeví o tyto pozemky do 60 dnů od obdržení nabídky pozemku písemně závazný zájem, mohou vlastníci zamýšlený prodej uskutečnit.“

Na území CHKO Bílé Karpaty se nachází pět národních přírodních rezervací (NPR) – Čertoryje (k. ú. Kněždub, Tvarožná Lhota, Hrubá Vrbka), Zahrady pod Hájem (k. ú. Velká nad Veličkou), Jazevčí (k. ú. Javorník, Nová Lhota), Porážky (k. ú. Nová Lhota, Slavkov), Javorina (k. ú. Strání) a jedna národní přírodní památka (NPP) – Búrová (k. ú. Suchov).

Pozemky na území těchto NPR a NPP jsou již více než deset let vykupovány do Fondu chráněných území, nejvíce se jich podařilo vykoupit v NPR Čertoryje (213 ha) a Zahrady pod Hájem (29 ha).

Pokud majitel pozemku před zamýšleným prodejem nenabídne tento pozemek státu prostřednictvím Správy CHKO Bílé Karpaty a prodá ho jinému subjektu, jedná se o neplatný prodej, který může být řešen soudní cestou.

A jak probíhá výkup do Fondu chráněných území? Zaprvé vlastník pozemku dodá na Správu CHKO Bílé Karpaty ověřenou kopii svého dokladu o nabytí pozemku, což je dědická, darovací či kupní smlouva. Správa pak zařídí výpis z katastru nemovitostí, soudně znalecký odhad (ten si však platí prodávající) a připraví kupní smlouvy. Ty jsou po podpisu prodávajícímu odeslány na Agenturu ochrany přírody (AOPK) v Praze, kde je podepíše ředitel. Poté putují přes Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP) na příslušný katastrální úřad (vklad hradí AOPK), kde se provede změna vlastnictví. Odtud se smlouvy vrátí přes MŽP na Státní fond životního prostředí, který nakonec finanční prostředky posílá prodávajícímu. Celá tato procedura může trvat až půl roku.

Správa CHKO poté zajišťuje odpovídající péči o tato území.

Ivana Jongepierová

Půda pro smrk?

O vhodnosti smrku ztepilého (*Picea abies*) v Bílých Karpatech bylo vysloveno již mnoho a ne všechny závěry jsou jednoznačné. Zkusme se zde však podívat na jeden velmi důležitý aspekt a to je půda.

Určité druhy rostlin mají specifické požadavky na prostředí, ve kterém žijí, a jiným je to vcelku jedno. Některé druhy vyžadují půdy kyselé a písčité (borovice lesní), jiné vyhledávají půdy živinami bohaté a hlinité (jilmy). Smrk ztepilý patří mezi ty druhy dřevin, které sice nejsou specificky vázány na určité vlastnosti půdy, ale přeci jen některým dává přednost. Je to dřevina náročná na půdní vlhkost a často bývá postižen suchem. Vyhovují mu půdy dobře provzdušněné. Na půdách s vysokým obsahem jílu, které jsou navíc náchylné k stagnaci vody, trpí. Důležitým faktorem je také obsah živin v půdě a obsah dusíku.

Vlhkost

Pokud smrk roste na zamokřeném stanovišti, je náchylný k houbovým chorobám. V důsledku nízkého obsahu kyslíku v půdě, je kořenový systém výrazně mělký, dosahující pod půdní povrch jen několik centimetrů. Z této příčiny dochází často k vývrátům a rozvrácení celého porostu často již v mladém věku. Když smrk naopak nemůže z hlubších vrstev půdy získat dostatek vláhy, chřadne a odumírá. Nejlépe se smrk daří na svěžích písčitohlinitých půdách i na těžších píscích, jsou-li dostatečně vlhké.

Zrnitost

S vodním režimem jsou v půdě úzce spjaty zrnitostní charakteristiky. Půdy písčité nedokáží v půdě vodu zadržet. V sušším období pak dochází k stresu z nedostatku vody, se všemi doprovodnými důsledky. Naopak, půdy těžké jílovité, mají vysokou vododržnost a jsou náchylné k zamokřování.

Půdní reakce

Náročnost smrku na půdní reakci je méně významná. Odolnější je v kyselé a svěží stanovištní řadě. Smrk lépe odolává suchu v půdách mírně kyselých než v půdách

silně kyselých. Na půdách živných dochází k častým hnilobám václavkou.

Živiny

Živiny se do půdy mohou dostat dvojným způsobem, a to buďto zvětráváním hornin, nebo rozkladem rostlinných zbytků. Humifikace bude mít nezastupitelný význam na velmi chudých půdách. Na těch bude kořenový systém rozvinut jen v povrchové humusové vrstvě. Na stanovištích s vysokou minerální silou nebude tento faktor limitujícím pro rozvoj kořenového systému, ale smrky jsou zde vystaveny konkurenčním tlakům jiných dřevin (buk).

Smrkový porost rozvrácený kůrovcem a větrem na bývalé zemědělské půdě s nadbytkem dusíku

Dusík

Přirozený nadbytek tohoto prvku může být např. ve stinných roklicích, kde dochází k jeho splavování. Pokud je dusíku v lesních ekosystémech nadbytek, způsobuje nadměrný růst. Smrky se pak snadno lámou a vyšší obsah dusíku v pletivech je pro různé hmyzy a houbové škůdce velmi atraktivní.

Půdy v Bílých Karpatech

Převažujícím půdním typem Bílých Karpat jsou ilimerizované půdy. Ty vznikají ze spraší nebo jílovitých hornin. Jsou to půdy náchylné k zamokřování, které dále způsobuje výrazný nedostatek vzduchu v půdě.

Na výchozy vápnatých hornin jsou vázány pararendziny a rendziny. Tyto půdy jsou velmi náchylné na vysušování v letních měsících. Navíc obsahují tyto půdy hodně vápníku, zatímco ostatních živin je nedostatek.

Údolní nivy vodních toků a spodní části svahů pokrývají fluvizemě a půdy

obohacované splachem z vyšších poloh. Tyto půdy jsou přirozeně bohaté na dusík.

Kambizemní půdy vznikají zvětráváním břidlic a pískovců. Jsou to půdy velmi proměnlivé. Svými vlastnostmi pro zdárny růst smrků vyhovují snad jen kambizemě kyselé, vyskytující se v nejvyšších polohách Bílých Karpat.

Pedologicky vhodných lokalit pro smrk

v Bílých Karpatech je tedy poměrně málo, omezené pouze na kyselější kambizemě (cca 10 %), které se vyskytují ve vyšších polohách okolí Brumova, Valašských Klobouků, vrcholových partií Lopeníku a Velké Javořiny.

Méně vhodné jsou kambizemě luvické, ilimerizované půdy a gleje (55 %), které se převážně nacházejí v nadmořských výškách do 600 m. Zcela nevhodné jsou pak para-

rendziny, rendziny, fluvizemě a černozemě (35 %) území.

Karel Marosz

Ing. Karel Marosz (*1978) je odborným pracovníkem Správy CHKO Bílé Karpaty. Do jeho pracovní náplně spadá lesnictví, myslivost a strážní služba.

PORTRÉT

Vladimír Úlehla

I když se RNDr. PhDr. Vladimír Úlehla (1888–1947) narodil ve Vídni, jeho životní cesta ho zavedla zpět na Moravu, zejména na Hornácko a do Strážnice.

Za svého mládí prošel různými moravskými městy. Gymnazijní studia zahájil v roce 1899 v Brně, pokračoval v Kyjově a opět v Brně, a dokončil je roku 1907 ve Strážnici. Své studium rostlinné fyziologie zahájil na Karlově univerzitě v Praze, ale dokončil ho ve Štrasburku. Poté (1912–1913) absolvoval ještě studijní pobyt na univerzitě v Lipsku.

Po těžkých letech první světové války, kdy mladý Úlehla pracoval ve Vídni, Bratislavě a v Haliči, byl vězněn v Möllersdorfu u Vídne a sloužil na italské a francouzské frontě v Innsbrucku a Záhřebu, začala jeho úspěšná kariéra. Již v roce 1921 se stal docentem a byl jmenován mimořádným profesorem na nově zřízené Masarykově univerzitě v Brně, kde založil a vedl Ústav pro fyziologii rostlin. Mimo jiné po studijním pobytu v Severní Americe byl o deset let později jmenován řádným profesorem fyziologie rostlin. V tomto oboru nabyl mezinárodního významu, mimo jiné díky své metodě filmování růstu rostlin.

Lidová píseň

Ještě větší zásluhy měl Vladimír Úlehla ve zcela jiné oblasti. Celý život se zajímal o lidovou píseň, k níž ho přivedl také pobyt ve Strážnici, městě živých hudebních tradic a zachovalé lidové kultury. První zápisy ze Strážnice a okolí pořídil už v letech 1905–1912 a ve sběru písní pokračoval i po návratu z první světové války. V roce 1931 založil studijní sdružení Velká a v letech 1931–1932 natočil ve Velké nad Veličkou film Mizející svět, který však narazil na nepochopení veřejnosti a autorovi způsobil finanční úpadek.

Kvůli tomu nakonec nebyl realizován plán vytvořit komplexní monografii Velké nad Veličkou, na které měli spolupracovat přední představitelé různých vědních oborů. Z bohatého filmového materiálu Úlehla však vytvořil dalších šest krátkých dokumentárních filmů s národopisnou tematikou. Filmování na Hornácku spojil se sociologicko-národopisným výzkumem a sběrem písní.

Nejplodnější sběratelská činnost spadá do období okupace, kdy mu bylo znemožněno věnovat se pedagogické a vědecké praxi. Své názory na lidovou píseň shrnul nejprve v brožurce Padesát moravských písní (Praha 1940), která obsahuje návod jak správně zpívat lidové písně ze starších, zvláště Sušilových sbírek. Další poznatky o lidové písni publikoval ve člancích Lid o svém umění (Život 18, 1943) a Prameny lidové písně (Blok 1, 1946/47).

Živá píseň

Vladimír Úlehla se také zabýval lidovými tradicemi, náhledem na jejich soudobý stav a využívání v kultuře moderní společnosti. Zastával názor o tradování autentických forem lidové kultury a termín 'folklor' používal ve víceméně pejorativním významu. Svě pojetí vyjádřil mimo jiné v jedné přednášce, vydané pod názvem Studium lidového života na Moravském Slovensku k ideové základně státu (Bratislava 1937).

Završením jeho dlouholetého sběratelského a badatelského úsilí v oblasti hudebního folkloru byla posmrtně vydaná 833stránková monografie Živá píseň (Praha 1949), vycházející z tradičního hudebního a písňového podání ve Strážnici. Snažil se v ní aplikovat biologické metody na analýzu strážnické lidové písně. Centrem pozornosti se stalo celé životní prostředí písně a zvláštní důraz kladl na poznávání zpěváků jako jejich nositelů. Úlehla používal osobitě hudební vyjádření pro záznam melodie i rytmu. Jeho zápisy proto nejsou jen dokumentem, ale i uměleckým a emocionálním pohledem na lidový zpěv. Mnohé jeho názory, v té době většinou nepochopené a odmítané, zůstávají aktuálními. Knihu loni znovu vydala z iniciativy Magdaleny Můčkové strážnická cimbálová muzika Danaj v nákladu 500 kusů (Strážnice, 2008).

Vladimír Úlehla také založil a vedl brněnský Národopisný sbor pro lidovou píseň, hudbu a tanec a pomohl připravit a realizovat první dva ročníky Národopisných slavností ve Strážnici v letech 1946 a 1947. Více nestihl, protože krátce před svými 59. narozeninami v Brně zemřel.

**Jiří Pajer
Strážnice**

PhDr. Jiří Pajer, CSc. (*1948) je archeolog, etnolog a publicista. V současné době se věnuje výzkumu novokřtěnecké (habánské) keramiky na Moravě. Publikoval řadu zpěvníků lidových písní a je autorem početných etnografických a archeologických výzkumů a monografií.

Proměny dožínkových slavností

Dožínkové slavnosti bývaly dříve nedílnou součástí venkovského života. Zemědělská podstata většiny vesnic zaváděla k udržování řady rituálů spjatých s koloběhem rolnického roku a dožínky, coby oslava celoroční sklizně, bývaly logicky svátkem z největších.

Ústřední postavou žňových oslav byl hospodář s panímámou a čeled, která k jejich statku náležela. Důvodem dožínkového rituálu pak byl zvyk každoročně informovat hospodáře o zdárném ukončení sklizně, i přirozená touha nádeníků konec namáhavé práce korunovat všeobecným veselím. Tradicí přitom bývalo, že oslavy povoloval právě hospodář a na jeho účet se také hodovalo.

Příprava oslav ovšem začínala už týden před dožínkami, kdy děvčata započala s pletením ohromného věnce z klasů obilí. Do něj se zaplétalo ovoce, cukrovinky i koláče. S dožínkovým věncem pak chasa doprovázela poslední vůz směřující z pole do dvora. Pestrý artefakt měla obyčejně na starost nejhezčí či nejvýřečnější žnečka. Ostatní dívky nesly ověčené hrábě.

Historie

Dožínkové slavnosti však neměly jednotný ráz a lišily se kraj od kraje či vesnici od vesnice. V průběhu doby se také jejich výraz proměňoval v závislosti na proměnách zemědělské práce a vztahu venkovanů k rolnickému hospodaření. Zatímco za První republiky bylo slavení dožíněk ještě poměrně hojné, poválečná kolektivizace venkova tuto tradici buď přerušila nebo ji přizpůsobila k obrazu svému. Mnohé slavnosti utrpěly nepřírodným nánosem politické propagandy. V kolonách ověčených zemědělských strojů tak mnohdy vesničané kráčeli nejen s tradičními nástroji, ale také s agitacími hesly nebo portréty marxistických politiků. Starobylý ráz dožíněk byl tímto narušen. Důvodem úpadku dožínkových oslav byl i tehdejší vládou propagovaný příklon venkova k městskému stylu žití a masový odchod pracovních sil ze zemědělství do jiných odvětví státního hospodářství.

Přes kotrmelce soudobé historie se však dožínkové slavnosti především v etnograficky živých regionech zachovaly dodnes. V některých vesnicích zemědělských oblastí Čech a Moravy se tedy

oslava úspěšné sklizně stále udržuje. Její praktický účel se sice proměnil, ale podstata zůstává stejná – alespoň symbolicky ukončit dobu žni a oslavit životně důležitou úrodu.

Dožínky po dolněmčansku

Tradici dožínkových slavností v Dolním Němčí na Uherskobrodsku založil v roce 1923 místní varhaník a venkovský buditel Metoděj Kadlček. Inspiroval se při svých výjezdech na žírnou Hanou, kde byly tyto slavnosti běžným jevem zakončujícím každoroční obilnou sklizeň. Jelikož základ oslav byl přenesen z odlišného etnografického regionu, dolněmčanské dožínky byly částečně přizpůsoben místním poměrům. To se týkalo především taneční části zábavy, která byla tvořena předváděním místních tanců vrcholících tzv. dolněmčanskou sedlckou.

Co se týče struktury oslavy, tu tvořil krojovaný průvod ženů s ozdobenými kosami a odběraček s hráběmi. V čele kráčel vedoucí chasy, který procházel vesnicí až k domu předem zvoleného hospodáře, tzv. gazdy. Tím byl v prvním roce konání dožíněk v Dolním Němčí Štěpán Matuš.

Dožínková slavnost byla v dřívějších dobách zakončena setkáním vesničanů na nějakém prostornějším místě. Většinou se jednalo o volné prostranství za stodolami nebo humny. V roce 1923 to bylo například místo za tzv. Talskou mlatevnou. O rok později se slavnost konala v prostoru místního borovicového hájku. To, že oslavy konce žni byly veselé, dokládá i zápis Metoděje Kadlčka, v němž se praví: „Dožínky byly hlučné ze strany hasičského dorostu, neb v nich působil alkohol.“

V dalších letech žňové slavnosti v obci probíhaly v nepravidelných intervalech až do roku 1938. Záštitu nad nimi držela především místní katolická omladina. Během protektorátu bylo konání oslav zamezeno a Dolněmčané mohli dožínky uspořádat až v letech po osvobození. Slavnost se bezprostředně po válce konala ještě dvakrát. Pro místní kulturní dění se však stala natolik typickou, že ji vesničané ve zkrácené verzi předvedli při svém zájezdu do krajského města

Zlín. Když ovšem v roce 1948 došlo k zásadní změně politických poměrů, dožínkové oslavy na dlouhou dobu z místního kulturního dění vymizely.

Novodobá tradice

Až v roce 1966 byla dolněmčanská slavnost díky aktivitě několika místních rodin obnovena. Důležitou roli zde přitom sehrály postavy Josefa Zimčíka, který se stal prvním novodobým hospodářem, a Vavřince Uhra, jenž vedl dožínkový průvod. Nejdůležitější roli zde ovšem sehrál František Krhovský – jeden ze zakladatelů Národopisného krúžku

Dolněmčanský dožínkový hospodář Ludvík Šimčík, 2005

Dolněmčan, který o rok později v obci založil i tradici hodů s právem.

Zatímco první ročník znovu obnovených dožíněk byl uspořádán ve spontánním duchu, o rok později již nad celou akci převzal zmíněný spolek, který slavnostem zajistil koncepčnější vedení. Dolněmčan po svém vzniku v roce 1967 zastával ve kulturním dění obce zásadní postavení, a proto i konání dožínkové slavnosti bylo více závislé na jeho fungování. Od roku 1966 se v Dolním Němčí konalo celkem 9 dožínkových slavností, ta poslední přitom proběhla v roce 2004.

Následující dožínky jsou naplánovány na sobotu 22. srpna tohoto roku, tedy pouhých čtrnáct dnů před konáním další národopisné akce Vaření trnek. Kvůli své nepravidelné čtyř či pětileté periodicitě však letos jistě budou největším svátkem folklorních tradic v Dolním Němčí.

Petr Slinták

Boj o oboru pokračuje

Pod titulem *Masakr v oboře Radějov!* upozornil Český svaz ochránců přírody (ČSOP) začátkem února veřejnost na hromadné vybíjení spárkaté zvěře v 15,6 km² velké oboře jihovýchodně od obce Radějov. Tiskovou zprávu doprovázely 'nechutné' fotografie dokládající krutou praxi tamních myslivců, které vzbudily ostré reakce. Toto vybíjení zvěře nebylo nařizováno Správou CHKO, jak si mnozí myslí, ale jednalo se o vyústění mnoha pochybných rozhodnutí nájemců obory, je to jen špička ledovce...

byl ing. Leoš Novotný. Veřejnosti byl volný vstup znemožněn odstraněním přelesů přes plot a obyvatelé Radějova začali protestovat i proti značkám se zákazem vstupu. Přitom má být celé oplocené území obory (podle zákona o ochraně přírody a krajiny) pro veřejnost volně přístupné. Výjimkou je měsíc červen (doba kladení mláďat) a doba od 15. září do 15. listopadu (klid zvěře v období říje, odstřel), kdy platí zákaz vstupu, ovšem jen na pozemky jednoho soukromého vlastníka. Hranice těchto 'zakázaných' parcel však nikdy nebyly

nápadnější změny také v luční rezervaci Kútky. Do té doby to vypadalo, že život na loukách je víceméně v rovnováze s režimem obory. To vyplývalo z každoročního sledování, které zde probíhá od roku 1988 na příkaz tehdejšího ministerstva kultury (pod které spadala ochrana přírody). Ukázal se sice postupný úbytek orchidejí, ale louky byly pořád květnaté a jejich druhové složení se příliš neměnilo.

Avšak po dlouhé zimě v roce 2006 začala zvěř znatelně poškozovat také luční vegetaci. Pracovníci Správy CHKO Bílé Karpaty zde nacházeli nakrátko vypasenou trávu i byliny, velké množství zvířecích exkrementů a sešlapaná místa, kde sotva něco rostlo. Bohužel to nebyl ojedinělý jev. Zvětšení tlaku zvěře bylo poznat i v létě, na podzim a v dalších letech. Tlak se dokonce postupem času ještě stupňoval. Vypadalo to tedy, jako by se stavy zvěře náhle zvýšily.

Ještě ten samý rok poslal ministr životního prostředí do rezervace Českou inspekci životního prostředí (ČIŽP), která potvrdila, že je rezervace silně ovlivněna pastvou zvěře. Také Správa CHKO začala zvyšující se poškození rezervace řešit, a to právní cestou. V prosinci 2006 zahájila správní řízení, které o rok později vyústilo ve vydání rozhodnutí o omezení práva myslivosti tak, aby přístup zvěře z obory na území rezervace (i na některé pozemky ochranného pásma) byl vyloučen. Po následujících odvoláních Hamé a Lesů ČR i dalších právních krocích Ministerstvo životního prostředí v únoru 2009 definitivně rozhodlo Správě vyhovět: od 1. 5. 2009 musí Lesy ČR jakožto držitel honitby a Hamé, jakožto uživatel honitby, zamezit zvěři vstup do rezervace, a to minimálně do 31. 8. 2013.

Přírodní rezervace Kútky

Problémy kolem obory se táhnou delší dobu, vlastně již od jejího zřízení v roce 1989. Do obory byla tehdy totiž zahrnuta přírodní rezervace (PR) Kútky s květnatými loukami, která byla vyhlášena o dva roky dříve. Z pochopitelných důvodů bývá z rezervací intenzivní chov zvěře vyloučen, a tak je obora od počátku v rozporu s ochrannými podmínkami rezervace. Tento problém nebyl nikdy vyřešen, i když v roce 2003 držitel honitby v oboře, Lesy ČR, s. p., plánoval zrušení obory, k čemuž Ministerstvo zemědělství však nakonec nepřistoupilo.

Vstup do obory

Vážnější problémy se začaly objevovat od roku 2005 – dva roky poté, co se stala nájemcem firma Hamé, a.s., Babice, jejímž generálním ředitelem

mezi zúčastněnými stranami dohodnuty. Celoplošný a časově neomezený zákaz, který cedule označovaly, byl tedy zcela neoprávněný.

Na začátku roku 2006 byla proti tomuto omezení vstupu sepsána i petice a obec Radějov radila občanům, kteří se v oboře dostali do sporu s myslivkou stráží, při řešení střetu vyžadovat spoluúčast policie, obce Radějov nebo jiné osoby.

Kútky

Již delší dobu zjišťují lesníci negativní vliv zvěře na lesní porosty v oboře: nové výsadby do 40 let jsou zničeny, semenáčky jsou všude sežrány a také bylinný podrost téměř chybí. I laik pozná značný rozdíl mezi pustinou v oboře a zelenou vegetací mimo ni.

Od roku 2006 se začaly projevovat

Ochranný plot

Poškozování vegetace v rezervaci však v průběhu správního řízení pokračovalo, a tak se Správa CHKO rozhodla učinit další kroky ve snaze zachránit alespoň část rezervace. V červnu 2007 byl v její nejcennější části postaven na ploše asi 15 hektarů ochranný plot, který měl zvěři zabránit luční porost dále ničit. Plot byl však postaven dříve, než Správa vyřídila povolení, a tak vznikla černá stavba, což právníci ing. Novotného úspěšně napadli, a stavební úřad vydal rozhodnutí o odstranění plotu. V tu dobu již bylo také jasné, že plot nesplnil svou ochrannou funkci, protože černá zvěř ho na řadě míst proděravěla. Na podzim 2008 byl tedy plot odstraněn.

Po těchto zkušenostech se Správa rozhodla postavit nové, menší, ale silnější oplocení, rozdělené na tři samostatné ploty, které by tak spíše odolaly tlaku

Sčítání zvěře v oboře v roce 2009

zvěře, a získala na něj stavební povolení. Tento ochranný plot má především ve větším měřítku sledovat, jak rychle se zdejší travní porosty obnoví, pokud nejsou pod neustálým tlakem zvěře.

Výzkumy

Po zjištění poškození rezervace se Správa snažila získávat objektivní důkazy znehodnocení, které souvisí s provozem obory, pravděpodobně s přemnožením zvěře. Během roku 2007 tak území navštívil nezávislý botanik Mgr. Martin Kočí, Ph.D., a pracovníci ČIŽP. První z nich měl za úkol posoudit stav lučních i lesních porostů a srovnat porosty mimo a uvnitř oplocenek v rezervaci, druhí přišli posoudit stav lesů. Následující rok se sem přišli podívat i pracovníci brněnského Ústavu biologie obratlovců (ÚBO) a znalci v oboru ochrana přírody.

dohodli na jednoznačném závěru: příliš vysoké stavy zvěře způsobují nepříznivý stav přírodní rezervace Kůtky a lesů v oboře. Pouze doc. Ing. F. Zabloudil, CSc., odborník na užitnost obor pro zvěř, a doc. RNDr. P. Koubek, CSc., zabývající se ekologií savců na ÚBO, měli své výhrady. První zastává názor, že lesy v oboře jsou schopny zvěř uživit, a navrhl zabránit vstupu zvěře na území rezervace tak, že se podél lesa rozorá 20metrový pás louky, na kterém se bude pěstovat kukuřice, kde se zvěř zastaví a pak dále nepůjde. Doc. Koubek pak tvrdil, že louky v rezervaci poškozují přemnožení hraboši.

Sčítání zvěře

Otázka, jestli oboru obývá přiměřené množství daňků, jelenů a další zvěře, se tedy stala více než aktuální. Není však jednoduché na tak velkém území zjistit jejich skutečný stav. Vyžaduje to hodně lidí a dobrou metodu nebo drahé technické zařízení (termovize, letadlo). Tyto požadavky některá sčítání nesplnila a tak nepřinesla reálný přehled o stavech zvěře v oboře.

V lednu 2009 však Lesní správa Strážnice zorganizovala profesionálnější a objektivnější sčítání a výsledky byly přímo zdrcující. Místo normovaného stavu 490 ks bylo daňčí zvěře napočítáno 1258 ks, tedy 250 % povoleného stavu. Podobně překročené stavy byly zjištěny u jelenů (75 kusů, přesto že zde doposud normování nejsou a povoleno bylo vypustit pouze 32 ks), srnčí zvěře (63 místo 20) a divokých prasat (75 místo 22). Nutno k tomu dodat, že přírůstek

zvěře zřejmě není pouze výsledkem rozmnožení, ale i dovozu z jiných chovů, o čemž informovala reportáž ČT v pořadu *Nedej se!* dne 30. října 2007.

Pozjištěních těchto počtů bylo jasné, že by se situace měla co nejrychleji řešit. Oficiálně se mluvilo o „zvýšení intenzity odlovu zvěře“ ještě v předjarním období. Ve skutečnosti však vypuklo rozsáhlé zabíjení zvěře, veřejností označované jako masakr, ve snaze nájemce obory vyhnout se různým sankcím, hlavně té nejhorší – vypovězení nájemní smlouvy. Prozatím bylo navrženo uložit nájemci pokutu 200 tisíc korun. Když však víme, že cena za jednoho daňka se pohybuje od 8 800 do 39 500 Kč (dle kvality), je tato suma naprosto neadekvátní. Spíše se dá říci, že se dosavadní praxe nájemci obory vyplatí.

Řešení?

Uložení pokuty tedy nic nevyřeší. Aby dal věci do pořádku, má nájemce obory hodně co vysvětlovat, spravovat a měnit. Události z posledních let již vedly k tomu, že Obec Radějov a Město Strážnice jako vlastníci pozemků v oboře již vypověděly smlouvu z nájmu honitby. PR Kůtky a lesní porosty jsou poškozené a budou se z toho ještě dlouho vzpomínat. Pro turisty představuje obora překážku. Samostatným problémem je hájovna Pusté uprostřed obory – dřívější státní majetek, který se dostal do vlastnictví manželů Novotných. Má se změnit ve čtyřposchodový lovecký zámek, jehož součástí mají být i jatka, sál trofejí, bazén, parní lázeň, finská sauna, solná jeskyně, posilovna, masážní sál, vinný sklep a byt služebné.

I po právní stránce zbývá řada problémů k řešení. Mimo jiné probíhá posuzování vlivů na životní prostředí (tzv. EIA) kvůli změně stavů spárkaté zvěře a kauzou se momentálně zabývá i Veřejný ochránce práv (ombudsman). Těžký oříšek pro právníky bude možná ještě komplikace, že v celé kauze figuruje firma Hamé, a.s., Babice se zástupcem ing. Novotným, který momentálně zastupuje jinou firmu, Hamé, s.r.o. (!), Praha.

Doufejme přesto, že aktivity v oboře nakonec přestanou poškozovat zájmy veřejnosti i přírodní hodnoty a že spravedlnost zvítězí nad penězi jednoho majetného občana.

Jan W. Jongepier

Zájemci o tuto kauzu najdou řadu dokumentů týkajících se sporu o oboře pod záložkou Obora Radějov na internetových stránkách obce Radějov (www.radejov.cz).

Ze dne 8.2.2006 je nařízen

**ZÁKAZ
VSTUPŮ**

do obory RADĚJOV

dle rozhodnutí MĚÚ ve Veselí n./Moravou, Č.J.: ŽP/11/2006

Své výsledky tyto vědci prezentovali a prodiskutovali na konferenci o vlivu zvěře na přírodní prostředí v oboře, pořádané v září 2008 v Radějově. Výsledky dopadly zcela podle očekávání a vědci se rychle

Pšenice dvouzrnka

Pšenice dvouzrnka (*Triticum dicoccon*) je stará kulturní plodina, jež byla ve střední Evropě důležitým zdrojem obživy člověka už od pozdní doby kamenné. V Čechách a na Moravě je známá také jako okryž nebo polopolba.

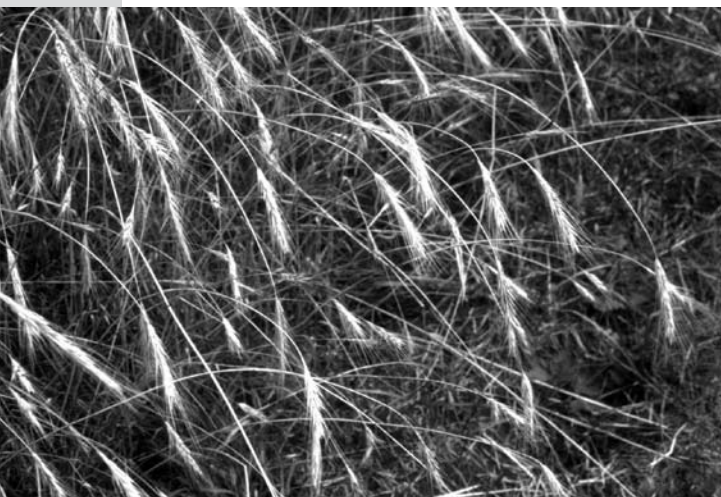
Pro její značnou odolnost vůči houbovým chorobám (zejména kerzi plevové a padlí travnímu, méně ke rzi pšeničné) a nenáročnost na půdu se její pěstování v některých oblastech udrželo dodnes (zejména v podhorských až horských polohách). Na východní Moravě se pomístně pěstovala ještě v 70. letech dvacátého století. Postupně však dvouzrnku, podobně jako jiné starobylé druhy pšenice, nahradila pšenice setá (*Triticum aestivum*). Ta dává zpravidla podstatně vyšší výnosy a mezi pšenicemi má dnes z potravinářského hlediska prvořadý význam.

V poslední době ale dvouzrnka získává opět na oblibě, zejména mezi ekologickými zemědělci a producenty zdravé výživy či biopotravín. Kromě menších nároků na stanovištní podmínky je to především proto, že její zrno má mnohem lepší výživové vlastnosti. Oproti pšenici

že se její klasy za zralosti rozpadají na dvousemenné díly (klásky), které pak zůstávají soudržné i při skladování. Spolu s pšenicí jednozrnkou a špaldou patří dvouzrnka mezi takzvané pluchaté pšenice. U těchto druhů, na rozdíl od běžné pšenice seté, vytrvávají pluchy (kožovité listeny, které chrání květy a později obilky) na obilkách i za zralosti. Jejich výhodou je větší trvanlivost a lepší skladovatelnost zrna, protože jsou odolné proti vnějším vlivům a hmyzím škůdcům. Určitou nevýhodou je pak nutnost jeho loupání a dodatečného čištění, protože podíl pluch ve sklizni dvouzrnky je vysoký (17–37 %). Čistý výnos zrna (po vyloupání a

silně odnožuje, dá se jí vysévat menší množství.

Nevýhodou je, že hodně poléhá. V sušších letech, kdy mají jiné odrůdy nižší výnosy, si však držela stabilní úrodu. Zajímavostí je, že domácí králíci, mají-li na výběr, dávají dvouzrnku přednost před jinými krmivými. Jedním z důvodů pro pěstování dvouzrnky tedy může být také získání kvalitnějšího krmiva pro hospodářská zvířata.

pročištění) je 1,5–4,4 t/ha (u ozimé pšenice seté do asi 5,5 t/ha).

Návrat do Bílých Karpat

Před téměř deseti lety získala ZO ČSOP Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou z Národní genové banky Výzkumného ústavu rostlinné výroby v Praze-Ružyni vzorek dvouzrnky původem od Vrbovců. Tato semena byla namožena u paní Ludmily Ocelíkové v Hrádku na Vlárské dráze a později panem Josefem Buzíkem ve Velké nad Veličkou. V současné době je k dispozici asi 400 kg osiva, které bychom chtěli rozšířit mezi vlastníky a uživatele pozemků, především mezi ekologické zemědělce.

Z pěstitelských zkušeností pana Buzíka vyplývá, že dvouzrnka velmi dobře roste i na živinami chudší, nehnojené půdě. Snese pozdější výsev, a protože

Doufáme, že se tuto hodnotnou obilovinu podaří znovu navrátit do krajiny Bílých Karpat – alespoň jako zajímavou historickou plodinu na záhumenky, může ale být i přínosnou plodinou pro ekologické zemědělce.

**Karel Fajmon
Ivana Jongepierová**

Prvotním impulsem k získání pšenice dvouzrnky byl záměr založit ukázkové chemicky neošetřované pole, do kterého by byly soustředěny vzácné plevele obilných polí. Mnohé dříve hojné plevele totiž vlivem chemizace a nových zemědělských technologií z polí i záhumenek vymizely a staly se ohroženými či dokonce neznámými druhy české flóry. Kde se dnes například setkáme s koukolem polním, prorostlíkem okrouhlostým nebo dejvorcem velkoplodým?

Ukázkové poličko bylo čerstvě založeno na okraji NPR Zahrady pod Hájem u Velké nad Veličkou, kde se některé mizející plevele dosud vyskytují. Ještě letos proběhnou také první sběry a dosevy semen ohrožených plevelů.

seté má totiž vyšší podíl bílkovin (16–23 % hmotnosti sušiny oproti asi 12–16 % u pšenice seté) i vyšší obsah vitamínů (zejména ze skupiny B–thiamin, riboflavin, niacin) a minerálních látek (vápník, fosfor, hořčík, sodík, zinek).

Vlastnosti zrna

Latinské i české vědecké jméno si dvouzrnka vysloužila podle toho,

Nepřeji to nikomu, ale může se stát, že cestujete do druhého státu bývalého Československa a dostanete se do zdravotních potíží. Navštívíte lékaře a chcete mu vysvětlit, co vás trápí. V mnoha případech si budete rozumět, ale především u mladší generace mohou nastat jazykové problémy.

Hodně slov pojmenovávajících lidské tělo je sice v obou jazycích často úplně nebo téměř totožných, někdy však zjistíme, že Slovinci a Češi se vyjadřují zcela odlišně. Řada identických slov se vztahuje k hlavě (hlava, čelo, lebka, oko – oči, ucho – uši, nos, ústa, jazyk, zub, stolička, brada, krk, hrdlo, hlasivky, vlasy), ke končetinám (paže, ruka, dlaň, prst, palec, noha, stehno, koleno, chodidlo) nebo k trupu (trup, lopatka, hrud, pás, bok). Také některé orgány, jako je srdce, konečník, úd, vaječník, slezina či uzliny, a základní prvky lidského těla (nerv, sval, tepna, kostra), se česky a slovensky píš

a vyslovují stejně.

Pak existuje celá řada částí těla, které mají společný jazykový základ, ale ukazují mezi oběma jazyky drobné rozdíly. Příklady jsou tvář (tvar), líce (líca), obočí (obočie), čelist (čelust'), mandle (mandľa), loket (lakeť), zápěstí (zápäsťtie), nehty (nehty), lýtko (lýtko), pata (päta), prs (prsniäk), prso (prsia), břicho (brucho), pupek (pupok), pochva (pošva), lůno (lono), zadek (zadok), mozek (mozog), plíce (plúca), průdušky (priedušky), žaludek (žalúdok), střevo (črevo), dvanácterník (dvanástnik), žlučník (žlčník), štítná žláza (štítna žľaza), močový měchýř (močový mechúr), kůže (koža), krev (krv), žíla (žila), kloub (klób) a žebra (rebra).

Pro menší část je třeba se dívat do připojeného slovníčku, jinak by si Moravan se Slovákem možná nerozuměl.

Příště se podíváme na nemoci a choroby.

Jan W. Jongepier

Lidské tělo

česky	slovensky
řasa	mihalnica
čočka	šošovka
patro	podnebie
ušní boltec	ušnica
ret	pera
vousy, bradka	briadka
knírek	fúzy
ohryzek, Adamovo jablko	ohryzok
rameno	plece
záda	chrbát
páteř	chrbtica
šourek	miešok
kotník	členok
ledvina	oblička (ladvina)
játra	pečeň
slinivka	pankreas
děloha	maternica

O tradici ovocnářství mělo zájem více než 100 lidí

Soboty 21. března a 4. dubna patřily seminářům k řezu ovocných dřevin, ten první se odehrál ve Velké nad Veličkou v režii ZO ČSOP Bílé Karpaty a druhý pořádalo v Hostětíně Centrum Veronica Hostětín při ZO ČSOP Veronica.

V genofondovém sadu ve Velké předváděli prof. ing. Vojtěch Řezníček, CSc. a ovocnář a hospodář velického sadu pan Ladislav Tomčala více než 70 účastníkům ukazovali jak stříhat mladé

stromy, jak staré stromy a jak správně stromy roubovat. Samozřejmě odpověděli i na různé otázky účastníků.

O dva týdny později v Centru Veronica byla dopolední část semináře věnována teorii různých druhů řezu a ochrany ovocných dřevin, odpoledne proběhla praktická ukázka řezu mladých i starých stromů v sadě za hostětínskou moštárnou. Ing. Stanislav Boček, PhD. ze Zahradnické fakulty Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, a Radim Pešek, ovocný školkař a ekologický sadař, se podělili o své zkušenosti a znalosti se 40 účastníky.

Zmíněné aktivity směřující k záchraně a rozvoji ovocnářské tradice v Bílých Karpatech od 90. let 20. století rozvíjejí oba pořadatelé ve spolupráci s Občanským sdružením Tradice Bílých Karpat i mnoha dalšími neziskovými organizacemi, nadšenými jednotlivci i za pomoci veřejných institucí.

„Ovocné dřeviny patří k typickým prvkům místní krajiny, mají užitečné ekologické funkce, jsou přírodním i kulturním

Ladislav Tomčala a prof. Vojtěch Řezníček ve Velké nad Veličkou

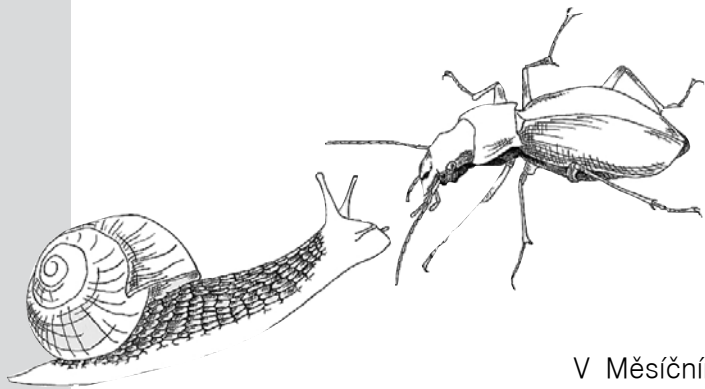
dědictvím. Snažíme se, aby se znalosti a dovednosti spojené s pěstováním stromů a zpracováním ovoce neztratily. Velký zájem lidí nás těší a ukazuje, že tradice v regionu není mrtvá,“ dodává Radim Machů z Občanského sdružení Tradice Bílých Karpat.

Jana Hajduchová

Radim Pešek v Hostětíně

Jedna bajka – tři konce

V Měsíčním údolí, kousek od Radějova, šel takhle nad ránem po lesní cestě střevlík. Ohromný černý střevlík, a šel jen co noha nohu mine. Měl totiž plné břicho po úspěšném nočním lovu. Když zahlédl, jak se první paprsky vycházejícího slunce dotkly korun nejvyšších stromů, rozhodl se střevlík, že je čas jít spát.

„V tom vedru a suchu, co za chvíli nastane, nemá cenu se někde plahočit,“ zamumlal si pod fousy a odbočil z cesty mezi stromy, aby si našel nějaký úkryt.

Když přešel tlustý kořen, jenž tu ze země vykukoval, narazil na hlemýžď. Ten tu stál zcela nehybně, protože do důlku pod kořenem kladl svá malá kulatá a skoro průsvitná vajíčka.

„No to je ale úspěšný den,“ vykřikl střevlík a už se hotovil zabořit svá dlouhá ostrá kusadla do měkkého těla hlemýžďova.

„Zadrž, prosím,“ vykřikl hlemýžď. „Nebude moudré, když mne nyní usmrtíš.“

„Moudré?“ podivil se střevlík. „Jak to, že to nebude moudré? Lovit a jíst – to je vždy moudré. Tak jsem byl vychován a tak vychovám i své děti.“

„Zajisté, pane,“ spěchal s odpovědí hlemýžď. „Zajisté to platí přesně, jak říkáte. Ale jsou také jakési výjimky, že? Nastávají situace zvláštní a málo běžné, kdy veškerá pravidla doznávají změn, třebaže jsou moudrá či nejmoudřejší.“

Zaskočený hlemýžď se prostě snažil, jak se dalo, aby se z této hrozivé situace vykroutil. A docela se mu dařilo. Zpitomělý střevlík znejistěl, dokonce malinko couvnul a potom se zeptal.

„Jakou zvláštní situaci máš na mysli, šneku?“

„Nu, to je jednoduché. Vždyť vidíš, že kladu vajíčka. To se přece nestává každý den. A já zase vidím, že ty máš břicho plné, až praská. A to se, příteli, také nestává každý den, že?“

„Ano. Tedy vlastně ne,“ zmateně připustil střevlík.

„No vidíš!“ malinko zajásal hlemýžď. „To je ta výjimka. To je ten důvod, pro který mne nesežereš a ještě na tom vlastně vyděláš.“

„Vydělám? Jak na tom vydělám? Co mohu získat tím, že tě nesežeru?“ podivil se střevlík.

„Získáš přece mou vděčnost a to nemusí být málo. Víš přece, jak to tady v lese chodí. Může se stát, že ty sám se dostaneš do problémů a potom i obyčejný hlemýžď tě třeba zachrání, bude-li tvým přítelem.“

„Myslím si, šneku, že je to celé naprostá hloupost,“ odsekl střevlík, který nebyl zvyklý přemýšlet, a debata ho již přestala bavit. „Ale ať je po tvém. Nechám tě a ty mi za to někdy zachráníš život.“

Pak se střevlík otočil, a když odcházel hlouběji do lesa, bylo ještě slyšet, jak si brble.

„Cha, takový nesmysl. Šnek zachrání střevlíka. Pěkná pitomost ...“

Tady mohl náš příběh skončit, ale nestalo se tak. Snad měl ten hlemýžď jasnovidné schopnosti, ale za tři dny se stalo něco nevidaného. Náš hlemýžď se právě šinul okrajem nově vykácené paseky, když tu zaslechl volání o pomoc. Lezl tedy za hlasem a po chvíli objevil přímo před sebou oválnou a hlubokou díru. Byla to jamka, kterou lesní dělníci v zemi vyvrtali v zemi velikým vrtákem, aby do ní později vsadili kůl budoucího plotu kolem paseky. Až ji zalesní. Takových děr tu byla dlouhá řada, ale právě do téhle spadl další náš známý – střevlík. Celý zablácený se plácal na dně jamky v louži vody, jež tu zůstala po včerejším dešti. Jeho zablácené nohy marně hledaly, čeho se zachytit na kluzkých stěnách, a bylo naprosto zřejmé, že bez cizí pomoci se střevlík z této pasti živý nedostane.

Opravdu zvláštní situace, nemyslíte? Mírumilovný hlemýžď nahoře v bezpečí a dole dravý střevlík, čelící jistojisté smrti. A jak to dopadlo? Nu, přemýšlejte. Byly tu nejméně tři možnosti řešení.

Za první: hlemýžď střevlíka politoval a potom šel dál, hledaje šťavnaté lupení pro své břicho. Takový už je život. I v lese. Jednou jsi dole, jednou nahoře.

Za druhé: hlemýžď si vzpomněl na svůj slib a střevlíka opravdu zachránil. Velice šikovně překousal lodyhy dvou hluchavek, co rostly hned vedle. Hluchavky se skácely do jamky a střevlík po nich šikovně vylezl ven. Oba se za chvíli srdečně rozloučili a zůstali dobrými přáteli.

Za třetí: hlemýžď střevlíka vysvobodil, jak jsem popsal výše. Jenže ouha. Střevlíkovi po celé noci prožité bojem o život v té mokré jámě náležitě vyhládlo a široko daleko nebylo lepší a nadto snadnější kořisti, než náš hlemýžď. Tak se na něj vrhl a ....

Nu, nechám to na vás, přátelé. Každý jsme trochu jiný. Někdo větší romantik, jiný zase realista.

Pavel Bezděčka

Dnes si zde přiblížíme nesmírně zajímavou a starobylou skupinu živočichů, kterým se odborně říká obojživelníci. Se svými více než 4800 známými druhy rozhodně nestojí ve stínu savců (5 490 druhů) a ptáků (9 650 druhů). Z uvedeného čísla připadá jen na žáby více než 4 200 druhů, přičemž každoročně jsou popisovány další. V České republice se vyskytuje celkem 12 druhů žab + skokan zelený (kříženec, často chápáný laicky jako druh) a 8 druhů ocasatých obojživelníků.

Obojživelníci obecně patří k celosvětově nejrychleji mizejícím živočichům. Odborníci odhadují, že třetina až polovina všech druhů čelí přímé hrozbě vyhubení a více než 120 druhů zcela nedávno vyhubilo. Na tom se podepsala především ztráta přírodního prostředí. Snažme se proto chránit jak obojživelníky samotné, tak i jejich biotopy.

Nyní se seznámíme s dalšími zajímavostmi formou testu našich znalostí. Poznáš, které druhy žab jsou na fotografiích?

1. Seřad' jednotlivé fáze vývoje obojživelníků do správného sledu:

- a) dospělec
- b) vajíčko
- c) mladý jedinec
- d) pulec

2. Mimo žab řadíme mezi obojživelníky:

- a) krokodýly a želvy
- b) čolky a mloky
- c) ještěrky a hady

3. Největší známý obojživelník (velemlok čínský) žijící v Číně dorůstá do délky:

- a) 150 cm
- b) 200 cm
- c) 250 cm

4. Pulcům žab se vytvářejí:

- a) nejdříve přední končetiny
- b) nejdříve zadní končetiny
- c) přední i zadní končetiny současně

5. Naše žáby obývají různá prostředí, ale jen jedna je schopna lézt po větvích a dokonce i po skle. Je to:

- a) blatnice skvrnitá
- b) kuňka žlutobřichá
- c) rosnička zelená

6. Na svou obranu před predátory si žáby vyvinuly různé obranné mechanismy. Vaším úkolem je spárovat správné dvojice:

a) ropuchy	1) pokouší se skrýt změnou pigmentace kůže
b) rosnička zelená	2) přes den se zahrabává do hloubky až 1 m a aktivní je pouze v noci
c) kuňky	3) nafukuje se, čímž se opticky zvětšuje
d) blatnice skvrnitá	4) obrací se na záda, čímž odhaluje pestře zbarvené břicho upozorňující na její jedovatost
e) skokani	5) uniká až 1 m dlouhými skoky

7. Naší nejhlasitější žábou je sameček:

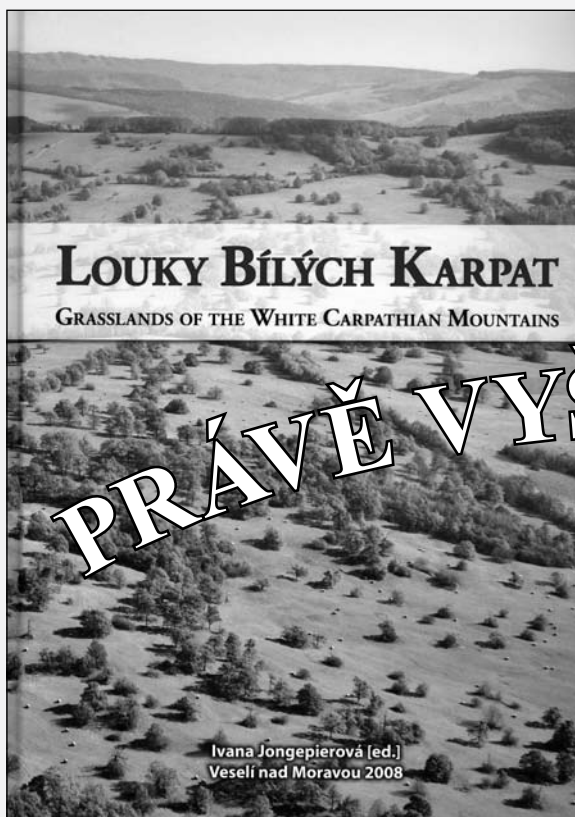
- a) ropuchy
- b) skokana
- c) rosničky
- d) kuňky
- e) blatnice

Správné odpovědi z minulého čísla:

Lutra lutra – vydra říční, *Castor fiber* – bobr evropský, *Ondatra zibethicus* – ondatra pižmová

1. a) ondatra – b) bobr – c) vydra; 2. a) bobr – b) vydra – c) ondatra; 3. a) vydra – b) ondatra – c) bobr; 4. a) bobr – b) ondatra – c) vydra; 5. a) vydra – b) ondatra – c) bobr; 6. a) bobr – b) ondatra – c) vydra

Louky Bílých Karpat

Editor: Ivana Jongepierová

Celobarevná publikace
461 stran,
formát A4

Rok vydání: 2008

Na této monografii se podílelo 73 autorů. Podává přehled současných poznatků o lučních společenstvech Bílých Karpat od historie, přes botaniku a zoologii až po výsledky výzkumných projektů. Kniha nejen upozorňuje na nutnost ochrany těchto společenstev, ale prezentuje i nevhodnější způsoby managementu.

Anglický souhrn souběžný s českými texty.

Celobarevná vázaná kniha s fotografiemi na každé straně.

Určeno pro odbornou veřejnost a studenty.

Vydalo: ZO ČSOP BÍLÉ KARPATY, Bartolomějské nám. 47, Veselí nad Moravou

Knihu lze zakoupit u vydavatele, tj. Bartolomějské nám. 47, Veselí nad Moravou a ve vybraných knihkupectvích v Uherském Hradišti, Veselí nad Moravou, Strážnici, Hodoníně, Brumově-Bylnici, Starém Hrozenkově, Brně, Trenčíně a Bratislavě. Dále pak ve všech prodejnách Academia v Praze a Brně.

Přední obal: blatouch bahenní; zadní obal: ropucha obecná

Vážení čtenáři,

držíte v rukou nové číslo dalšího, tentokrát již 14. ročníku našeho časopisu. Stejně jako v loňském roce vyjdou letos dvě čísla, a to díky dotaci z Ministerstva životního prostředí.

V tomto roce dochází ke změně vydavatele na ZO ČSOP BÍLÉ KARPATY, který je plátcem DPH.

Předplatné na rok 2009 bude činit 60,- Kč. Cena zahrnuje dvě čísla časopisu plus poštovné.

Předplatné můžete uhradit v hotovosti na adresu Bartolomějské nám. 47, 698 01 Veselí nad Moravou nebo bankovním převodem na číslo účtu 144 278 533 99 / 0800, variabilní symbol: 1111, do zprávy uveďte „časopis BBK“. Pokud platíte převodem z účtu na účet, dejte nám ještě jiným způsobem vědět (e-mail, telefonicky, dopisem), na jakou adresu je třeba časopis zasílat.

Na Slovensku můžete předplatné časopisu uhradit složenkou na adresu Správa CHKO Biele Karpaty, Trenčianská 31, 914 41 Nemšová a do zprávy pro příjemce uveďte „časopis BBK“.

Děkujeme touto cestou všem dárcům, kteří přispívají na vydávání časopisu.

Zvláště bychom chtěli poděkovat těmto obcím, které přispěly v loňském roce na vydávání našeho časopisu: Blatnice pod Sv. Ant., Boršice u Blatnice, Dolní Lhota, Korytná, Šanov a Slopné, stejně jako obcím, které přispěly v roce letošním: Javorník, Velká nad Veličkou, Hroznová Lhota.

Redakce

Bílé - Biele Karpaty – časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydávají: Základní organizace Českého svazu ochránců přírody BÍLÉ KARPATY (Veselí nad Moravou), Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o.p.s., (Veselí nad Moravou) ve spolupráci se Správou CHKO Biele Karpaty (Nemšová) a Správou CHKO Bílé Karpaty (Luhačovice).

Projekt byl finančně podpořen v grantovém řízení MŽP. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Kontaktní adresy:

ZO ČSOP BÍLÉ KARPATY

Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou
tel.: +420 518 322 545
e-mail: csop@bilekarpaty.cz
Jitka Říhová

Správa CHKO Biele Karpaty

Trenčianska 31
914 41 Nemšová
+421 32 6598387
e-mail: sylv.mertanova@sopsr.sk
Sylva Mertanová

Redakce: Pavel Bezděčka, Karel Fajmon, Jana Hajduchová, Jan W. Jongepier, Sylva Mertanová, Marie Petrů, Jitka Říhová, Petr Slinták

Fotografie a kresby: J. Hajduchová (titulní a zadní strana, vnitřní obal, str. 23), J. W. Jongepier (vnitřní obal, str. 2, 3, 10, 20, 21), J. Kříž (vnitřní strana obálky), J. Říhová (vnitřní strana obálky), D. Vrága (vnitřní strana obálky), M. Stránský (str. 1), L. Jurečková (str. 2), M. Štecher (str. 4), L. Kovář (str. 5), B. Jagoš (str. 7), P. Kuča (str. 8), J. Štreit (str. 9), Z. Zábranský (str. 9), M. Filipek (str. 12), K. Devánová (str. 12), V. Dleštík (str. 13), J. Májský (str. 14), K. Marosz (str. 15), archiv J. Pajera (str. 16), archiv obce Dolní Němčí (str. 17), J. Kolařík (str. 18), O. Konvička (str. 19), J. Tesařová (str. 21), P. Hrabina (str. 22).

Grafika a sazba: Jana Hajduchová

1. číslo ročníku 2009 vychází v květnu 2009

Tištěno na papíře s certifikátem FSC.

Reg. č. E 7428, ISSN 1211 – 3638, Ročník XIV, číslo 1, náklad 1300 ks, cena 30 Kč, 1 EUR

Tisk: Agentura NP, Staré Město u Uherského Hradiště

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

RWE Transgas Net. Blíž přírodě.

Foto: Alena Pončová

Mlok skvrnitý patří v České republice k silně ohroženým druhům živočichů. Díky projektu RWE Transgas Net. Blíž přírodě. jej mohou lidé volně spatřit v přírodní lokalitě Mločí studánka na Frýdecko-Místecku. Území patří mezi 23 přírodně významných míst, která byla dosud zpřístupněna. V následujících dvou letech bude veřejnosti nově otevřeno minimálně dalších 20 lokalit. RWE Transgas Net je generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody a projektu Revitalizace rašelinišť v Krušných horách.

RWE Transgas Net – Váš spolehlivý přepravce zemního plynu.

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Projekt byl podpořen v grantovém řízení MŽP
Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP

Výplatné hrazeno v hotovosti
Distribuce v ČR povolena Ministerstvem kultury
pod registračním číslem MK ČR E12382

ZO ČSOP BÍLÉ KARPATY
Bartolomějské nám. 47
698 01 Veselí nad Moravou

Cena 30 Kč / 1 EUR